

PROČ JSEM SE STAL KATOLÍKEM?

ŘADA ÚVAH PŘEDNÍCH SOUČASNÝCH
ANGLICKÝCH KONVERTITŮ — LITERÁTŮ

AUTORISOVANÝ PŘEKLAD Z ANGLIČTINY POŘÍDIL

J. ROZMÄHEL

K MILENIU OSLAV SVATOVÁCLAVSKÝCH VYDAL

JOSEF BIRNBAUM V BRTNICI NA MORAVĚ

Svému drahému otci

v ě n u j e

p ř e k l a d a t e l.

K A P I T O L A P R V N Í.

Napsal G. K. Chesterton.)*

Třebas jsem jen několik roků katolíkem, vím, že otázka „Proč jsem katolíkem“ znamená totéž, jako otázka „Proč jsem se stal katolíkem“. Je tu stále vzrůstající počet důvodů, jež teprve tehdy vyniknou, když byl první důvod projevil účinek; je jich tolik a tak rozmanitých, že mnohdy zastiňují původní důvod a činí jej zcela náhodným.

Jak ve skutečném, tak i rituálním smyslu utvrzení ve víře může se dostavit až po konverzi. Je tu nekonečně mnoho důvodů, sbíhajících se a spolu působících, takže se konvertita nemůže upamatovati na postup, v jakém po sobě následovaly. Je jich celé množství, splynuly však již v jedno. Agnostikové-umělci tropí mnohdy veliký povyk, která část některé kathedrály je stará a která je „restaurovaná“, kdežto katolík přihlíží hlavně k tomu, zda byla restaurována ke svému účelu jako kathedrála. Podobně též, zatím co celek mého přesvědčení je podobně jako kathedrála, příliš rozsáhlý, než aby mohl býti popsán, cítím na druhé straně jisté obtíže při určení různých těch kamenů. Myslím, že to, co mě na počátku poutalo ke katolicismu, mělo mě vlastně od něho odpuzovat. Mám za

*) Vedle B. Shawa a Welsa největší současný spisovatel anglický; pozn. překladatele.

to, že tak mnohý katolík vděčí za svůj první krok k Římu laskavosti zemřelého p. Kensia. Pamatuji se však zvláště na dva případy, kdy odsouzení jistě věci mnohými vážnými spisovateli způsobilo, že odsouzená věc stala se cílem mé touhy. Po prvé, když pp. Horton a Hocking (tuším) zmínili se jakoby šeptem o šeredné blasfemii, kterou našli u kteréhosi katolického mystika, týkající se blahoslavené Panny Marie. „Každý tvor vděčí za vše, co má, Bohu, ale Bůh sám vděčí za něco jí“. Slova ona mnou otřásla jako zvuk polnice, i pravil jsem si skoro nahlas: „Ale tohle je skvostně řečeno!“ Zdálo se mi, že paradoxon. Vtělení nelze opakovati lépe a zvučněji, než se stalo.

A druhý případ, když kdosi v „Daily News“ (byl jsem tehdy sám čímsi v „Daily News“) uvedl jako příklad bezživotné formality římského náboženství, že několik francouzských biskupů pravilo jistým vojínům a dobrovolníkům, kteří mohli jíti na mši sv. jen záhy z rána a při velké vyčerpanosti, že Bůh bude mít radost z přítomnosti jejich těl a že jim odpustí únavu a roztržitost jejich myslí. I pravil jsem si znovu: „Jakou to dávku zdravého rozumu zdají se mít tihle lidé. Putuje-li někdo deset mil pěšky, aby mi způsobil radost, budu přirozeně potěšen, i kdyby po příchodu ihned spadl na zem a usnul“. Mohl bych uvést více příkladů z této první fáze, kdy slabé počátky mé katolické víry byly prakticky oživeny protikatolickou literaturou.

Co bude následovati potom, o tom jsem neměl pochybnosti. Byl to dluh, který jsem vždy uznával a přál si vždy, abych ho mohl splatiti. Ještě dávno před tím, než jsem se setkal se dvěma významnými muži,

kterým vděčím mnoho a mnoho právě v tomto směru, a sice s P. Johnem O'Connorem z Bradfordu a p. Hilairem Bellocem, vlivem prostředí, jaké jsem našel ve vlastní pevnosti politického liberalismu „Daily News“, dal jsem se tímto směrem.

První duševní neklid vyvolán byl ve mně dějinami a současnými událostmi národa irského. Ač jsem neměl v sobě kapky irské krve, ač jsem byl jen dvakráte v Irsku a ačkoliv jsem neměl ani zájmu ani porozumění pro irské záležitosti, poznal jsem velmi záhy, že irská otázka jediná udržuje při životě systém politické strany, poněvadž spočívá na náboženské realitě. Čím dále pak, tím jasněji jsem poznával jak z dějin, tak i z denní zkušenosti, že křesťanský lid byl dlouho pronásledován a dosud že je z nevyzpytatelného jakéhosi důvodu nenáviděn, až konečně jsem přišel k úsudku, že je tomu proto tak, ježto se jedná o tentýž původní a dráždivý druh křesťanů, kteří byli předhazováni lvům Neronovým. Touhle cestou, jak jsem naznačil, bylo by možno sledovati další důvody, proč jsem se stal katolíkem, jak se ve skutečnosti hromadily. Mohl bych vysvětliti, jak jsem přišel k náhledu, že veliké státy, které se odtrhly od Říma, čekalo totéž, co ony národy, které porušily zákony a trhají přirozené svazky; náhlý a bezprostřední úspěch, po němž následuje pocit probuzení v pasti, pocit, že se ocitli na nepravém místě, odkud se nemohou dostat. Není budoucnosti v Prusku pro prušáctví. Není budoucnosti v Manchesteru pro manchesterský individualism.

Každý dnes ví, že má mnohem více aneb aspoň daleko snadnější a poctivější budoucnost starý venkovský kraj, kotvící kořeny v náboženství minulosti. Tato

svěžívotopisná metoda, třeba v jistém smyslu snadnější, byla by však egoistickou. Než, obrátím-li se ke druhé metodě, k pokusu podati krátce podstatný souhrn svého náboženského přesvědčení v plné jeho formě, přicházím k poznání, že to nelze; nikoliv snad, že by se o tom nedalo ničeho říci, nýbrž, jak voliti mezi tím. Pokusím se přec uvéstí jednu nebo dvě věci, jež měly na mne veliký vliv.

Předně, ve světě je na tisíce forem mysticismu, které dohánějí člověka k šílenství, a jediná forma, která ho udržuje při zdravém rozumu. Pravdou je, že lidstvo na delší dobu nespokojí se bez mysticismu. Dokonce i ty první jasné zvuky chladného Voltairova hlasu měly svoji ozvěnu v Cagliostrovi. Časem vrací se k nám pověra a duševní důvěřivost s takovým chvatem a hlmozem, že katolík stává se bez mála příbuzným agnostika. Jistě bude jediným člověkem, který má právo nazývati sebe racionalistou. Tentýž tanec mysterií odehrával se ku konci římského paganismu přes veškeré skeptické mezihry Lukreciovy a Lucianovy. Býti materialistou není přirozeným. Nerí přirozeným býti spokojenu s přírodou. Člověk je mystik; rodí se jako mystik a zcela jistě umírá vždy jako mystik, obzvláště, je-li agnostikem. Než, pocítí-li veškeré společnosti lidské, jedna dříve, druhá později, chuť na tyto mimořádné věci, podotýkám, že je jedna, ve které ona chuť chrání obyčejné, všední věci. Poznamenávám, že bez ní všední věci vždy klamou a se zhnusí. Známy novelista napsal román o antithesi kláštera a srdce, neboť za jeho doby v Anglii, před padesáti roky, bylo možno předstírati, že klášter a srdce jsou protitlak. Dnes onen protitlak, ona antithese

stala se aliancí. Ti, kteří volali po zboření klášterů, dnes otevřeně končí rozšlapáváním vlastního srdce. To je pouze jediná věc z tisíce jiných, která osvětluje pravdu, že totiž jediné v tomto náboženství nejvyšší (a chcete-li) nejdivočejší sliby a povolání jsou přes to přáteli a strážci dobra denního života. Kde jaký mystický div ohromil svět, pouze však jeden mu prospěl. Světec stojí na straně zdravého člověka, poutník na straně domova, mnich na straně sňatku. Nejlepší, jenž je s námi, není nepřítelem dobra. Nejlepší, jenž je s námi, je nejlepším přítelem dobra.

Veškerá ostatní visionářská zjevení směřují na konec k nelidským filosofiím: k pessimismu, k optimismu, k fatalismu, k nicotě a k nesmyslu. Každé náboženství má v sobě něco dobrého; ale dobrota sama, pozitivní přítomnost pokory, lásky a vřelé vděčnosti k Bohu — není v jich srdci. Čím více ji chápeme, tím více ji ctíme a tím více ji uskutečňujeme. V srdci jejich je však mnohdy něco jiného nežli čistá dobrota, něco jako metafysická pochybovačnost anebo pocit divokého volání přírody aneb při nejlepším strach před zákonem a Bohem

Tyhle věci, jsou-li přehnány, bývají vždy znetvořeny a často překrouceny v diabolismus. Jsou jen tehdy snesitelnými, jsou-li mírné. Jen tehdy zůstávají úctyhodnými, zůstanou-li vlažné, jako Viktoriánský protestantismus. Kdežto i ten nejvroucnější zápal pro Pannu Marii aneb i ta nejfantastičtější snaha sv. Františka z Assisi, vyniknouti nad ostatní, je pořád jen ve své životní podstatě čímsi čistým a zdravým; nikdy nemůže člověka přivést k tomu, aby popíral jeho lidství anebo pohrdal jeho druhy; a dobrota nemůže být

nikdy dosti dobrou. To je první známka, jež se mi zdá býti jedinečnou a současně universální. A nyní druhá. Jedině katolická církev může uchrániti člověka před snižujícím otroctvím, státi se totiž dítkem své doby. Mr. Bernard Shaw vyjádřil posledně touhu, že by měl každý člověk v lepší době žíti tři sta let. Jen tak mimochodem podotýkám, že p. Bernard Shaw, kdyby býval žil poslední tři století, byl by se stal zcela jistě už dávno katolíkem. Býval by viděl, jak kolo světa přechází do nejprudší rotace a jak málo lze věřiti jeho strojenému pokroku. Býval by viděl církev obětovanou pověře, utvořivší se kolem osoby královny, krále obětovaného pověře, utvořivší se kolem bible, bibli obětovanou pověře utvořivší se kolem Darwinova anarchismu, proti němuž povstal Shaw jako jeden z prvních odpůrců.

V každém ale případě hlavní věc, oč tu Shawovi běží, je to, že si přeje, aby každý člověk měl zkušenosti tří století. Každý katolík při srovnání s druhými má zkušenost devíti století. Každý člověk, jakmile se stane katolíkem, rázem stává se dva tisíce let starým. Správněji řečeno, on první čas dorůstá do plné postavy lidské. Posuzuje věci tak, jak působí na lidstvo v mnoha zemích, různých dob, a nikoliv jen dle posledních novinářských polemik.

Praví-li tudíž moderní člověk, že jeho náboženstvím je spiritismus anebo socialismus, žije úplně v nejnovějších novinářských hádkách. Socialismus je reakce proti kapitalismu, proti abnormálnímu soustředění majetku v naší průmyslové společnosti. Jeho politikové by byli zcela jinší, kdyby jeho záhada byla jinší; kdyby na př. žil ve Spartě nebo Tibetu. Spiritismus nemohl

by dělati nikdy tolik hluku, jako tropí, kdyby nebyl
znepokojujícím protikladem všeobecně přijatého mate-
rialismu. Strašidla pravá či nepravá nenadělala nikdy
před tím tolik hluku.

Spiritismus stal by se bezmocným tam, kde by se
všeobecně přijalo spirituelní. A to by bylo jen tehdy,
kdyby veškeré pokolení lidské dogmaticky a rozhodně
prohlásilo, že strašidla nejsou možná. Veškeré tyto
věci jsou dítkami své doby, a to je pro ně nejlepší
omluva. Církev katolická již dávno dokázala, že není
dítkem své doby. Ona je dítkem svého Tvůrce a má
právě tolik života v sobě v dnešní době, jako
ho měla v prvních dobách, a dokonce
i její nepřátelé vzdali se v nitru
naděje, že ji uvidí zemřítí.

*

K A P I T O L A D R U H Á

Napsal Ph. Dr. M. Northcote.)*

Pro toho, kdo touží po objasnění pravdy, že totiž víra je nadpřirozeným darem božím, jest četba pojednání o konverzi, napsaná různými osobami pro časopis „Catholic Times“, neobyčejně poučnou, neboť způsob, kterak Bůh připravuje tu kterou duši na přijetí osvícení božího, zdá se býti tak rozmanitý, jako ti jednotlivci, kterým se osvícení dostává. Nezáleží na tom. Výsledek je vždy týž: „Duch jest to, který potvrzuje, že Kristus je pravda“ (I. ep. sv. Jana, v. 6). Moje vlastní duše jest u velké části zdoluhavým a pomalým procesem. Je třeba popatřiti zpět do dětských let.

Můj otec byl anglikánským duchovním a zemřel, když jsem byl ještě zcela mlád. Moje matka byla hluboce náboženskou ženou starého rázu viktoriánského, na němž rozvíjela náboženskou výchovu nás dětí. Každou neděli odpoledne byly jsme syceny katechismem a biblí, takže nakonec začal jsem pohlížeti na sv. Pavla jako na nejodpornějšího člověka na světě, který vykonal spletilé cesty, jichž částečná znalost byla od nás očekávána. Vzpomínám si, že za duchovní četbu byl nám

*) Dr. Northcote před konverzi byl anglikánským knězem. Dnes je katolickým knězem a autorem řady knih, z nichž uvádíme jen ty nejhlavnější, jako „Bulwarks of the Faith“, „Thoughts of the Head“, „The Idea of Development“. Pozn. překl.

předčítán život Martina Luthera, v němž líčen byl tento mrzký surovec jako hrdina a světec. Ač toto šlechtění bylo nechutným, poznávám nyní, že bylo neocenitelným. V mysl moji vštípen byl pevně základ náboženských pravd a já seznámil se s Písmem sv., jež mi prokázalo od té doby mnoho služeb. Bylo by si jen přátí, aby všechny matky staraly se o náboženskou výchovu svých dětí tak, jak to činila naše matka.

Ve škole jsme se učili bibli a musili choditi do kostela zpívatí hymny. Nemohu si však upamatovati, že bychom se bývali učili něčemu z věrouky. Protestantismus byl nám líčen jako jedině pravé náboženství, papežství jako něco, od čeho třeba s ošklivostí se odvrátiti.

Opustil jsem školu, jsa ještě velmi mlád, neboť jsem vždy zastíral nenapravitelnou svoji lenivost zdáním neschopnosti k učení, takže můj rozum nebyl považován za hodna dalšího vzdělání.

Opustiv školu, jal jsem se hltavě čísti knihy a seznámil se s předními anglickými klasiky. Při tom ssál jsem se do sebe též trochu nezralého skepticismu, ale bylo to jen povrchní zčeření duševní hladiny. Že Písmo sv. je slovem božím, že Kristus je pravý Bůh a pravý člověk, že Panna Maria zasluhuje nejvyšší úcty (nesmí se však člověk k ní modliti), to vše mi bylo objektivním faktem, pro nějž nepotřeboval jsem rozumových důvodů. Teprve hodně pozdě pátral jsem po rozumovém podkladu své víry a to ani ne tak proto, abych posilnil svou víru, jako spíše, abych byl s to vysvětliti ji druhým. Kloním se k názoru, že jsem byl povždy nevědomky katolíkem, jehož neštěstím bylo, že zdědil jisté bludy.

S vyjimkou těchto významných pravd ostatní moje náboženské pojmy byly nejasné.

V této době byl jsem zaměstnán v jednom úřadě v Londýně a bydlil společně s jistým anglikánským duchovním od sv. Augustina v Kilburn. Nesnažil se ani v tom nejmenším dáti mým názorům jiný směr. Ač jsem navštěvoval kostel sv. Augustina, nemiloval jsem a ani nechápal jejich zpívanou Eucharistii a měl raději obyčejné Morning Prayer.

Nemoc donutila mne opustiti úřad. Vždy jsem nenáviděl život. Myslím však, že to byla opravdová touha zasvětit se službě Boží, jež mne po uzdravení přiměla, že jsem se rozhodl státi se knězem. Studoval jsem neúnavně, a ježto jsem se nyní více učil ve škole, než jsem si byl vědom a poněvadž jsem ve skutečnosti nebyl hloupý, měl jsem dobrý prospěch. Ke zkouškám mě připravoval jistý duchovní vysoké církve anglikánské, muž učený, od něhož se mi dostalo té nejdůležitější pravdy, že totiž křesťanství je zjeveným náboženstvím, jemuž svěřeno bylo zachovávat učení církve. Byl to značný krok ku předu. Až dosud měl jsem mlhavou představu, že náboženství křesťanské je zjevením Boha člověku a věřil v několik hlavních pravd křesťanských, než vše to nemělo mezi sebou organické spojitosti. Nikdy mi nepřišlo na mysl, co zahrnuje v sobě pojem zjevení. Je zvláštní, že člověk chová v mysli po tak dlouhou dobu jisté důležité ideje, aniž by kdy pátral, na jakém základě spočívají. A to činí velká část našich protestantských krajanů až do své smrti.

Vstoupil jsem do bohoslovecké koleje v Edinburghu a dal se imatrikulovati s upřímným úmyslem státi se anglikánským knězem. Zvolil jsem si theorii tří větví

vlivem svého kněžského přítele, který mne připravoval, a ponenáhlu ssál do sebe katolická dogmata. Bylo přirozeno, že v prostředí, v němž jsem se nyní nacházel, přijdou požadavky Říma na přetřes. Byl tu jistý anglikánský kněz, který je zastával zcela jasně a prostě, a ježto obyčejně mne v argumentaci porazil, zmateně jsem se tázal, zda není snad důvodem toho, že zastává správnější stanovisko. Je to též důkazem, že rozumové přesvědčení není ještě věrou, neboť sám nikdy se nestal katolíkem. Řím mě časem lákal a časem silně odpuzoval. Čím jsem byl však starší, tím jsem byl nespokojenější s církví anglikánskou. Poznával jsem, že pravda musí býti jen jedna, a to bylo právě, čeho se nedostávalo mezi protestanty. Tázal jsem se mnohých anglikánských duchovních na rozmanité nauky a všichni zdáli se mi beznadějně od sebe je lišiti, avšak každý zdál se býti zcela spokojeným, že aspoň jeho rozluštění je správné. Jistý starý pán, jehož jsem se tázal na rozmanité věci, vysvětloval mi je více méně po katolicku, takže jsem se ho nakonec otázel: „A co soudíte o zpovědi?“ „Zpověď? Hm! Zpověď?“ odvětil, „Well, myslím, že bychom to mohli škrtnout.“ Nebylo tu soudržnosti. Každý, jako by si vybíral a volil, co mu libo. Protestantští duchovní jsou dobří lidé, a nepochybuji, že ve většině případů zcela upřímní, v tomto však směru jsou nereelní a amatérští.

V této době po dvakráte vždy o prázdninách navštívil jsem Bretoňsko, a byl jsem překvapen životem katolíků, jaký jsem zde viděl. Denně byl jsem na mši a nikdy jsem neodcházel z kostela, nepokleknuv dříve před sochou Panny Marie Lurdské, ač jsem se k ní přímo neobrátil modlitbou, žádaje, aby se za mne modlila,

až teprve jednoho dne doma uvědomil jsem si dosavadní svoje nesmyslné počínání a počal přímo ji prositi, aby se za mne modlila. Potom jeden výsledek stíhal druhý. Za vše děkuji Panně Marii.

Vrátil jsem se z prázdnin a ponořil se do studia třiceti devíti článků. Byl jsem překvapen do té míry, že bych nebyl nikdy s to říci, že s nimi souhlasím, neboť úmysl vyhnouti se všemu nepřijemnému byl tu až příliš patrný.

Nacházel jsem se v neuspokojivém stavu duševním, když mi jednoho nedělního odpoledne pravil jistý student podobně trpící: „Pojďme na lauristonské náměstí poslechnouti si kázání“. Kazatelem byl P. Humphrey T. J., jenž s pomoci častých šňupečků pronesl zcela dobré kázání o očištění. Po požehnání na návrh přítelův šli jsme do fary a tázali se, zda můžeme mluvit s kazatelem. Vyšel ven a my mu řekli, kdo jsme a proč jsme přišli. „Well, vy si přejete poučení o církvi katolické“, pravil kněz „Jste vzdělání mladíci, než nemám v úmyslu rozvinouti před vámi nějakou nesnadnou argumentaci: především třeba víry. Náš Spasitel pravil ve své velekněžské modlitbě svým apoštolům: „Posvěcuj je v pravdě“. Dále prohlásil, že musejí býti jedno, viditelná jednota, „aby svět poznal, že Jsi Mě poslal“. Nechť si protestanté mluví cokoliv proti nám, všichni uznávají, že naše náboženství zachovává jednu víru.

Není to uskutečněním a to jediným uskutečněním modlitby a příslibení Našeho Spasitele“?

Pokud se mne týkalo, nemohl říci nic vhodnějšího; to právě vyplňovalo mezeru a poskytovalo spojovací linku, jež dodávala soudržnosti mé nesouvislé a polovičaté víře. Viděl jsem vše zcela jasně a mohl se svěřit

rukám svého vůdce každou chvíli. Domnívám se, že to byl lidský ohled, strach, že budu považován za nerozvážného, jenž mne zdržel na čas od toho kroku. Právil jsem našemu rektoru, že ku konci semestru opustím kolej a že se nevrátím, dokud neurovnám své vnitřní záležitosti. Přísně nám zakázal jít ještě jednou do katolického kostela. Proč mají takový strach z katolické církve? Do kostela sv. Gilesa jsme mohli jít, kdy jsme chtěli, a ani slovo nám neřekli. Třeba však říci, že jeho jednání bylo zcela poctivé. Dal mi seznam knih na čtení, a to pro i kontra katolicismu. I byl jsem poslán ke Karlovi Gore, který sice učinil na mne dojem, ale malý.

Asi po dvou měsících, ztrávených četbou apologetických a polemických knih, dospěl jsem k závěru, že by bylo zahráváním si s milostí dále odkládati, sbalil jsem své věci a odejel do Londýna, kde jsem byl přijat v Bromtonském kostele do Církve katolické. Krok, za nějž budu vděčen do posledního dne svého života.

Všednější konverse, než byla moje, stěží lze si představit.

*

K A P I T O L A T Ř E T Í

Napsal Algar L. Thorold, šefredaktor „The Dublin Review“.

Proč jsem se stal katolíkem? Je to otázka, která vyžaduje úvahy. Neznamená však: Co bych mohl uvést na obhajobu svého kroku. Není určením v apologetice. A i kdybych se zahloubal do svého nitra a prodělal svědomitý rozbor svého já, mohl bych se snadno klamati. Dost možná, že důvod, který se mi zdá dnes, v této chvíli duševního mravního a fysického toku, který právě prožívám jako svůj „život“, přesvědčivý, pozbude zítra nebo pozítřku své ceny.

A zase s druhé strany. Nejsem jako katolik vzhledem k své víře a její příčinnosti vázán na zcela určitou theologickou posici? Což není víra darem božím, nadpřirozeně vlitou schopností, milostí, ne ovšem v tom smyslu, jako by byla výsledkem mého rozumu nebo energie? Není pochybnosti, že dary boží jsou na člověku úplně nezávislé, ale mohou jich pozbyti vlastní vinou. I dar víry a ostatek. Jak tudíž může býti tento dar, jeho obdržení aneb jeho podržení, závislým na rozumu nebo na důvodu? Sed contra, víra podle slov sv. Pavla je „rationabile obsequium“, rozumná služba. Situace zdá se paradoxní. Na jedné straně víra přichází s vrchu: „Nikdo nemůže říci „Pan Ježíš“, leč skrze Ducha sv.“; ale na druhé straně církev mi nedovolí udělati nějaké salto mortale, byť i vysoké, do oblasti iracionální, a

nepropásne ani jedinké příležitosti, aby nevyřkla anathema nad těmi, kteří popírají dostatečnost důkazů, jichž neváhá se dovolávat ve prospěch svého tvrzení.

Možná, že nekatolíkům je to naprosto cizím, fakt ale je, že církev katolická je velikou zastánkyní rozumu. P. Ronald Knox ve své rozkošné fantasii „Sanctions“, jež obsahuje více moudrosti než-li tak mnohé nároční dílo, vkládá do úst katolického myslitele, odpovídajícího vážnému badateli, slova: „Přesvědčíte-li mne, tu neb tam, že veškeré metody důkazů existence boží jsou fyziologicky nesprávný, přestanu býti katolíkem“.

Má pravdu. Že jsoucnost boží je rozumově dokazatelnou nezávisle na zjevení, bylo prohlášeno na sněmu vatikánském, a stejně musíme býti rozumově přesvědčeni, že církev pochází od Boha, dříve než přijmeme její slovo. Theologové nám praví, nadpřirozené neznamená zničení přirozeného, nýbrž změnění přirozeného, jež pomocí milosti povzneseno bylo do vyšší moci, a v této pravdě najdeme rozluštění našeho paradoxu.

Exiit Seminar seminare semen suum; nebeský rozséváč rozsévá stále símě svoje, ale což, když půda není s to je přijmouti? Rozum by měl a musí připravit půdu. Květ nadpřirozené jistoty a plod svatého života jsou ovocem samotného símě, ale jisté přirozené podmínky půdy jsou nutny pro símě, aby přineslo přiměřený užitek. Je-li půda tvrdá soběstačností, močálovitá pýchou a okoralá nevědomostí a předsudkem, jaký div, že tu není žádné úrody? S apologetického hlediska činnost rozumová je na to, aby mírnila pýchu a soběstačnost a odstranila nevědomost a předsudek. Církev pak jest tu nepřímou odkázána na platnost jistých

rozumových procesů a skutečný běh jistých historických fakt a tudíž i na existenci dostatečně stávající samozřejmosti této okolnosti. Huxley, rozhořčen polemickými methodami anglikánských bohoslovců své doby, vychrlil jim jednou do tváře štiplavou urážku, „že církev, jedná-li se o styk se skutečnou událostí, nebude déle s to se chlubit, že dosáhla pokoje, který jí nemůže nikdo odníti.“ Tato výtka nemůže nikdy mířiti na církev katolickou.

Je tomu již mnoho let, jistě víc než třicet, kdy možnost jakékoliv formy křesťanství jiného než katolického, jako náboženství Pravdy, objevilo se mi, abych mluvil nesmrtelnými a nejvhodnějšími slovy Williama Jamesa, „živým přáním“. Buď je katolická církev ve spojení s Římem, svědkem živého Boha, a pak nutno ji pokorně a vděčně za takovou uznati, anebo neví nic víc, než „vznešená legenda o soucitu“, jak napsal zesnulý lord Morley. Pročež nepřekvapuje mne, nacházím-li tolik myslitelů, jimž církev a její dějiny jsou úplně cizí, kteří skutečně přišli k tomuto závěru Někteří docházejí k němu s lítostí, jiní se špatně tajeným ulehčením, druzí zdánlivě s úspěchem tají sami sobě, že k němu došli. Posledních nejvíce lze, jak možno očekávati, nalézti hlavně na kazatelnách katolicko-křesťanských církví. Je-li však zde na zemi nějaká jistá pravda, pak jest to tato, že totiž víra v katolickou církev je jedinou spolehlivou oporou a baštou víry v křesťanství. Katolíky nemusí tato skutečnost překvapovati. Chci se pokusiti a ukázati, proč tomu tak je. Podafí-li se mi to, podám tím současně prosté učlenění toho, co považuji za pevný a nezvratný důkaz na obranu církve i křesťanství. Je pravda, že pouze katolíci budou s to

plně to oceniti : ještě jednou opakuji, že není příčiny pro překvapení.

Je samozřejmo, že Ježíš, jak nám ho líčí evangelia, je božskou osobností a nikoliv pouhým člověkem, díváme-li se na evangelia jako na historické svědectví. Nikdo není s to čísti tuto historii, aby toho nenahlížel. Ten, jenž odpouštěl hříchy a žádal naprostou víru, který nerušeně tvrdil o sobě, že je hlavním předmětem svých vlastních kázání, který kráčel po jezeře, který nasýtil tisíce několika bochníky chleba, který v okamžiku uzdravoval všeho druhu nemoce tělesné i duševní, který křísil mrtvé a nakonec sám zvítězil nad smrtí, aby naplnil vlastní svoji příověď, jeví se nám jasně mnohem více než člověk. O tom, myslím, není žádného vážného sporu. Rovněž i, ježto údaje většiny knih Nového Zákona dle mínění učenců všech myšlenkových škol jsou pevná fakta, není třeba zvláštní úvahy o další věci, že totiž první generace Jeho přívrženců spolu i s těmi sty, již ho znali i podle těla, za takového ho uznávala, a že historie o Kristu v hlavních svých částech, jak ji nacházíme v synoptických evangeliích, byla s vírou přijata od církve, anebo od společnosti věřících této první generace. Kromě toho málokdo, pak-li že vůbec někdo, může váhati s úsudkem, že tito první věřící jednali rozumně na základě toho, co viděli, a že ti, kteří jsou téhož náhledu, co se samozřejmosti týče, jednají rozumně, nás edují-li jejich příkladu. Pokud se však další otázky týče, totiž vnitřní ceny této samozřejmosti, vidíme, že učenci, studující počátky křesťanství, dávají na ni zcela různé odpovědi.

Mezi nekřesťanskými kritiky evangelií jsou dvě hlavní školy. Logicky nejdůležitější škola popírá existenci

jakékoliv objektivní skutečnosti evangelního Ježíše. Je to čistě mythologická postava. Nanejvýše mohlo by se jednat o nějakého potulného rabi, který pobuřoval lid proti římským jeho vladařům, za trest byl odsouzen k smrti a sloužil jako východisko této obdivuhodné legendy. Názor tento zastupuje ve Francii Salomon Reinach a Couchoud, v Holansku a Německu Drews a v Anglii J. M. Robertson. Nikdy nezískal většího množství stoupenců mezi učenici a historiky, nedbá naprosto dokladů a trvá otevřeně na předpokladu čistého a priori a přírodní filosofie, jež nemá co činiti ani s historií ani s literaturou

Druhá hlavní škola myšlenková -- mluvím samozřejmě pořád ještě o nekatolických školách -- je škola nekřesťanských modernistů. Tito myslitelé, jak se domýšlejí, vyrostli již ze zastaralých tradičních názorů katolíků a konservativních protestantů, kteří dosud mají ve svých řadách několik učenců prvotřídních. Snaží se vyprostiti historická fakta z podkladu nadpřirozené legendy, neboť, jako většina čistých mythologů, drží se při svém bádání předpokladu, že zázrak je nemožný. To jim ovšem k plné jejich spokojenosti nepůsobí velkých obtíží.

Tak na př. Goguel (profesor exegese a kritiky Nov. Zákona na protestantské fakultě v Paříži), pojednávaje o událostech evangelia, líčí Ježíše, kterak kráčel po vodě a s chutí poznamenává, že možná kráčel kolem jezera a přišel k přístavišti svých žáků, dříve než tito ho dosáhli. Takový způsob je velmi snadný -- ale i bezvýznamný. Bezvýznamný proto, že se vám naprosto nepodařilo ukázati, kterak tato zázračná verse tak prostinké události vznikla. Vy jste nevysvětlil událost, vy jste ji prostě nahradil druhou ve svém textě. Bezvýznamný

i proto, poněvadž nejste s to přesvědčiti někoho o pravdě svého tvrzení. Ono zůstane povždy vaším vlastním nesdělitelným objevem, nerad bych užil slova: **v y n á l e z e m.**

Tito kritikové neliší se od sebe pouze v tom nebo onom faktu nebo době: oni líší se i ve svých stěžejních úsudcích o učení Ježíšově. Podezřeje shodují se pouze v jedné věci: že totiž Kristus neučil, že by byl Bůh. Ona místa v evangeliích, která vypravují, že učil, musí býti na každý způsob interpolace. Tak soudí Schweitzer, že učení Ježíšovo sestává skoro jen z eschatologie, kdežto Harnack zastává názor, že jeho hlavním motivem bylo Otcovství boží. Nevyvěrají zcela jasně oba tyto závěry z následujícího? Předně, že poměr těchto kritiků vzhledem k textu, jímž se obírají, je zcela ovládnán předpokladem, že zázrak je nemožný, a za druhé, že v jednotlivém případě tento předpoklad zůstává bez účinku, — t. j. nevyústí v cosi, co by bylo možno nazvati objektivním vědeckým výsledkem, jehož přesvědčivost by musili uznat všichni kompetentní odborníci.

Snažíme-li se zkonstruovati některou velikou postavu minulosti, dáváme se do práce, opatření jsouce jistými předpoklady, v jichž světle oceňujeme hodnotu svých dokladů. Ale v konkrétní vědě, jako je historie, předpoklady nejsou stejně cenné, a možno zhruba říci, že jejich hodnota je v opačném poměru k jich abstraktnosti. Studuji-li na př. život Napoleonův, podrobuji kritice některé vyloženě autentické historie o něm ve světle nejkonkrétnějších předpokladů, jichž si mohu zjednat. Takovým může býti jeho dobře známé poučení za

zcela určitě zjištěných okolností, jeho zvyk jísti při práci, vyřizovati státní záležitosti ve voze, jeho tajemná moc nad lidmi, které vlácel po Evropě na smrt, enthu-
siastická oddanost k jeho osobě. Ve světle těchto a
jiných takových pozorování, učiněných fakticky na
předmětě mého bádání, mohu s prospěchem odhadnouti
evidenci, jakou skýtá mi text. Je však ale k malému
prospěchu, ba vůbec k žádnému, používá-li se genera-
lisování jako: Napoleon byl jihoevropan; anebo: lidové
generálové, dostanou-li se k nejvyšší moci, obyčejně
jí zneužijí. Takové abstrakce mohou býti někdy vůdci
nazírání v případě, když je samozřejmost slabá, aneb
vůbec schází, ale zcela jistě někdy nelze jich upotřebiti
při vyvrácení údajů, které podali zjevně dobře zpravení,
kompetentní a upřímní svědci.

Nu, a tu je těžko představit si abstraktnějšího gene-
ralisování, než je předpoklad, že zázrak nikdy se ne-
stává. Nemluvíím ovšem o neurčitém všeobecném po-
citu, jež všichni máme, o pocitu nepravděpodobnosti
zázraku, o abstraktní pravděpodobnosti, že v každém
daném případě, jde-li o zázrak, klam nebo podvod je
pravdivým jeho vysvětlením. Tu by bylo ale třeba
mnohem více, abychom mohli oprávněně vyloučiti svě-
dectví tak mnohých očitých svědků nevídané moci
nad přírodou, životem a smrtí. Toliko definitivní pře-
svědčení o naprosté nemožnosti podobných událostí
nestačí. A mám za to, že to jest ono, jež mythologové
mají aneb upřímně se domnívají, že mají. Non regioniam
di lor. Zde není místa pro diskusi. S modernisty je
ale jinak. Ti tvrdí, že vyjasňují diskusi a že přicházejí
k vědeckým závěrům na základě tohoto předpokladu,
a ve skutečnosti nečiní ani to ani ono.

Než, není tu další odpovědi mimo této? Máme se spokojiti se záporným rozsudkem „nedokázáno“? Myslím, že ne. Myslím, že můžeme dokázati mnohem více než toto, třebaže budeme přísně logičtí. Knihy Nového zákona — nejstarší údaje a všeobecná autenticita jejich jsou nyní uznány kompetentními učenici všech odstínů víry i nevěry — obsahují dvojí serii zázračných zpráv. Jedna serie je retrospektivní a biografická, druhá je anticipální a představuje víru spisovatelů v budoucnost rodící se organizace, jejíž byli mluvčími.

Popatřme klidně na fakta! Tyto prvotní doklady křesťanské obsahují nejen podobiznu dokonalého a takové lásky hodného charakteru, že těžko si to představit, charakteru, který kladl ty nejtranscendentější požadavky a jenž, máme-li věriti tomu, co ony praví, byl obdařen mimořádnou, a pokud známe, výjimečnou mocí nad přírodou, životem a smrtí; ony obsahují rovněž prorocký plán toho, čím církev Ježíše Krista, odkaz to, který zanechal světu, má se státi. A nyní přicházíme k ohromujícímu faktu, zázračnějšímu a více přesvědčujícímu dle mého názoru než všechny zázraky evangelia: **p r o r o c t v í t o t o s e s k u t e č n ě s l o v o z a s l o v e m p o d l e p l á n u s p l n i l o.** Zbytečno dodávati, že theorie postupně dozrávala ve fakta; že církev zprvu vlečena tou cestou a pak onou pod tlakem událostí, byla nucena vzíti na sebe hned tu, hned onu formu při svém nazdařbůh běhu, a že církevní theorie vyrůstala v jakési vysvětlení toho, co mělo býti vysvětleno a ospravedlněno. Jaký to rozumný závěr z toho plyne, víme-li, že celý tento plán od Petrova poslání až do jednoty víry — té jednoty, která, byť se jednotlivci od ní odtrhli a stali se trosečníky,

sama nikdy nemůže býti rozbita, neboť je nejvyšší zárukou, Kristem poskytnutou — byl napsán **před A. D. 130?** Které čistě lidské oko mohlo myslitelně předvídati v této době, čím se stane církev Kristova? Církev Kristova byla v té době bezvýznamnou sektou v kterémisi koutě římského imperia, stěží tak velikou, aby upoutala na sebe pozornost vážných myslitelů. Vzpomeňme zpráv o ní z pera Josefa Flavia anebo Plinia a potom nápisu kolem dómu sv. Petra.

Nezjednává nám toto jedinečné splnění pozitivní předpoklad, nespočívající na apriorním dogmatismu, nýbrž sám o sobě zcela určitý fakt, s nímž možno přistoupiti k historii evangelií? Je vskutku nerozumným věřiti v uspokojivou samozřejmost, že větry a bouře, ošklivá moc nemoci, ne, opravdové zákony života a smrti poslouchaly Toho, který několika slovy mohl to poručiti a byl uposlechnut? „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti“. „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa“. „Toto jest vítězství, které přemáhá svět, víra naše“.

A tak, jak praví Bossuet Jurieuovi, církev ospravedlňuje a současně je i ospravedlněna Novým Zákonem, právě tak jako ruka drží a současně spočívá na holi.

*

K A P I T O L A Č T V R T Á

Napsal W. J. Blyton, londýnský redaktor a vydavatel deníku „Manchester Daily Dispatch“.

Je fakt, který budí obdiv a plní člověka pocitem vděčnosti, že totiž polovici členů (ba i více) každé náboženské obce katolické v Anglii tvoří dnes konvertité aneb děti konvertitů. Občas přede mší sv. rozhlédl jsem se z pozadí chrámu po kostele a zjistil, že tomu tak je. Čerstvá krev vyvažuje starou. Nové víno rozproudilo se žilami staré Církve v této vlasti a bude tomu tak i v budoucnosti. Fakt ten jest pln nádherných slibů.

Čtenář asi jistě slyšel o různých druzích konvertitů dřívějších let — agnosticích, pozitivistech, methodistech, anglikánech, presbyteriánech, kongregacionalistech, židech a kvakeřích.

Co tedy asi řekne k přísnému (partikulárnímu) baptistovi.

Moji předkové pocházeli z přísné kalvínské sekty — příliš puritánské, než aby měla mezi sebou nějakého „reverenda“, ze sekty, která na Velký pátek koná chmurný čajový společenský večírek, jejíž heslem je predestinace a vyvolení, jež pohlíží na obyčejné baptisty dnešních dnů jako na bledé cizince vzhledem ke starému typu bunyanskému, jejíž stravou byly hymny Williama Gadsbya a Johna Newtona a hodinová kázání, všeobecným pak názorem, že svět jest v moci

ďáblově a holduje zlu. Jsou mezi nimi dobré, horlivé a svědomité duše; lid vlídnější než jejich theologie — a úzkoprsejší ve své kultuře a názorech než ve svém srdci.

Jako dítě sedával jsem v chrámě této k smrti přísné víry na Rochdale-road (Manchester), obklopen směsí výparů fermeže a vydělané kůže a pln úžasu patřil, kterak sestupuje lid, oděný v černých pláštích, do nádrže s vodou před kazatelnou, aby se do ní úplně ponořil. Jako hoch viděl jsem členy vlastní rodiny prodávati tentýž obřad v kaplích v Yorkshire a v Lancashire.

Po celá pokolení žil můj rod v tomto ovzduší víry. Pocházeli jsme z kraje Bunyana a Marka Rutherforda z bažin Lincolnshirských, Hustingdonshirských a Northamptonshirských.

I nalezl jsem v katolické církvi — právě jako v těchto baptistických kaplích bažin a mezi nimi nikde jinde — jasnou nauku, přísné trvání na slově Božím, na spasitelné Krvi a náplň úctyhodných a rozumných zařízení. Ano, krajní evangelíci (je to staré učení) mají mnohem více společného s „Římany“, než se obvykle připouští. Jenže dnešní evangelíci jsou v rozkladu, trpí úbytěmi, sváří se jedni s druhými, i s legitimní kulturou světa; kdežto evangelium katolické církve kráčí světem s jednomyslností a každou jinou předností — s výjimkou, že jeho zápas je těžší, poněvadž se odehrává na širší frontě, je účinnější a vyvolává více předsudků a odporu ďábelských mocností.

Byl jsem ještě zcela malým děckem, kdy po prvé dolehlo k mému sluchu slovo „katolík“. Bydleli jsme

blízko kostela Nejsv. Jména Ježíš (jesuitského) v Manchestru, do něhož a z něhož vycházely černě oděné postavy, zvané jeptišky. Velmi záhy vssála do sebe dětská moje mysl jakýsi pocit strachu, vzbuzený mými rádci: „Buď hodný, nebo tě vezmou tihle katolici s sebou!“ Na tato slova své waleské chůvy vzpomínám ještě dnes — ač už uplynulo od té doby skoro čtyřicet let.

Léta přešla a přinesla s sebou naprostou netečnost k těmto věcem. Časem stal jsem se žurnalistou, i byl jsem nucen účastniti se katolických bohoslužeb a rovněž i obřadů (u příležitosti soudního vyšetřování, zápasů o cenu, policejních soudů a biřmování). Zde slyšel jsem (mimo jiné, co jsem nesledoval) o základních pravdách křesťanských, jež jako by byly spíše předpokládány nežli uměle sestaveny; a tak zaseto bylo ve mně símě skepticismu, zda je skutečně správným všeobecný názor na katolicismus, jaký si vytvořili z jeho nepochopení jinověrci

Četl jsem a pátral. Theologie a s ní zpřízněné zájmy byly v mé krvi; knihovny mých předků byly dostatečně zásobeny jak bohosloveckou, tak i všeobecnou literaturou. Obvyklá vlna pochybovačnosti zastihla i mne v dvacátých letech a já měl málo příčin, abych ji odolal. Než byl jsem rozhodnut s vůlí Boží míti nějaké kredo, nějakou filosofii, něco pevného a jistého. Chvěji se hrůzou, vzpomenu-li nyní na množství (a intenzitu) přečtených knih v oněch dnech. Tehdejší četba zahrnovala v sobě (ovšemže poměrně) i katolické spisovatele — jako P. Rickaby-ho, St. Georga Mivarta a jiné. Postupně mizely všechny ostatní zájmy náboženské před nutností vyhraniti si pevně pravdu. Vtělení a individuální nesmrtnosti. Kolem těchto dvou stěžejních

bodů po léta točilo se moje přemýšlení. Ony daly mé rozmanité četbě určitý plán a cíl.

Takový pravdu hledající je jistě časem odměněn. Čím více jsem četl o Vtělení, od Anselma počínaje až do moderních autorů, tím více jsem ji viděl v Pavlově (dnes vím, že je to katolická) nauce. Kolem Boha učinil si člověk všechno středem. Abych zkrátil svůj případ, jenž měl málo vnějších nehod — vše postupovalo spolu, byl to rozumový proces — našel jsem v katolických spisech mnohem hlubší, přesvědčivější a skutečnější důkaz těchto hlavních pravd než kde jinde. Četl jsem puritánské bohoslovce (Owena a ostatní), karolinské bohoslovce a moderní, jako Gore a Illingwortha; ač mi byli nápomocní, zůstávali přesto daleko za bohatým, konkrétním a pozitivním učením katolickým, byť i obsaženým v pennyových brožurách, jako „The Crib“ aneb v tridentských dekretch. Hlubokým dojmem působily na mne konfesse sv. Augustina. Následování Krista (zvláště kapitoly o svátostech, jež jsou v protestantských vydáních). S. Frant. Saleský a předreformační spisovatelé hymnů V nich poznal jsem původní, bohaté křesťanství, jež tak silně kontrastovalo se zlomky, které tak často bývají předkládány modernímu světu. Ve sv. Bonaventurovi, Patrikovi, Bernardovi, Tomáši Akvinském a ostatních shledal jsem katolicismus, jaký skutečně byl.

Kdežto nekatolické spisy zdály se mi mlhavé . . . Objevil jsem rovněž, že zjevenou pravdu nelze komoliti. Buď není ničím, aneb je „celým a dokonalým chrysolitem“. Šfárati a vybíráti znamená dívati se kousavému koni do úst. Zkoumati je naším právem, nikoliv však některé části zavrhovati. Pravda je (jak řekl můj

přítel Mr. Stanley James) jak cibule; loupete-li ji a loupete, abyste se dostali k vnitřní cibulce — pak skončíte jen se slzami v očích.

„Anglo-katolickou“ fásí jsem neprošel. Než přes to dlužno říci holou pravdu! Ze zvědavosti (ale dosti zbožné zvědavosti) zúčastnil jsem se bohoslužeb vysoké anglikánské církve v lázeňském pobřežním místě v Kentu na svátek Navštívení P. Marie (Navštívení P. Marie je jedním z oblíbených mých tajemství — zázračná událost, jak ji namaloval sv. Lukáš a jiní staří malíři křesťanští) Co jsem při tom zakusil, bylo strašné. Po krásném anglickém hymnu zpíval se hymnus průvodový:

„Vy, kteří máte víru Ježíšovu“,

se vši jasností katolického učení o důstojnosti Panny Marie. Bylo mi, jako by se před mým zrakem objevila veškerá něha a půvab křesťanství, jako by svěží vzduch zavál do mé duše. Mému křesťanství dostalo se onoho letního nedělního večera nové oblasti; i opouštěl jsem kostel a kráčet po nábřeží otřesen a pohnut jako nikdy před tím. Bylo třeba však upokojiti ještě rozum. Za tím účelem jsem četl vše, co bylo nutno ještě přečísti.

Až do poslední doby nepřivedlo mne studium ke skutečné Přítomnosti Kristově v Nejsv. Svátosti Oltářní. To byl převládající můj pocit. Mému křesťanství nedostalo se pouhé nové oblasti; bylo to nové a proměněné křesťanství. Od té doby účastnil jsem se pouze mše sv. „Na čem hlavně záleží, je mše sv.“, jak poznal Mr. Birell. Sledovati mši sv, (z jednoduché modlitební knížky) nepůsobilo mi nejmenších obtíží. Zprvu jsem

měl raději zpívanou mši sv., poněvadž při ní postupuje liturgie pomaleji, a snadněji možno ji sledovati. Ale tichá mše sv., sloužená za ranních hodin, má do sebe cosi zvláštního, uklidňujícího, bezprostředně působícího, cosi vznešeného, co nemá žádná jiná bohoslužba mimo církev katolickou, a já znám ze zkušenosti všechny sekty a denominace, které v přítomné době existují.

Často, pohlížeje zpět po minulosti, bývám hluboce vděčen za to, že jsem neměl přítele, který by mne sledoval při mém pomalém a skeptickém pochodu k přesvědčení, neboť zcela jistě jeho trpělivost bývala by prodělala bolestnou zkoušku. Krok za krokem, s námahou bylo třeba uspokojiti rozum. Než proti mé vůli jedna barikáda námitek padala za druhou pod tíhou rozumu, jež poskytovali katoličtí apologeté. Poněnáhu Církev nabývala vrchu, a já podléhal, až mě zkušenost poučila sama.

Jisto je, že zkušenost zplodila ve mne skromnost. Konečně nadešel den, kdy jsem mohl říci, že věřím všemu, čemu učí katolická víra, mimo nauku o neomylnosti. Náhoda (která neexistuje) přivedla mne jednoho odpoledne do kostela sv. Patrika v Soho, kde právě mluvil P. Woodlock o tomto temat. Až dosud vzpomínám (jako na fysický pocit) na smrtelné rány, jež zasazoval kazatel mé nevěře. Chladný klidný výklad, co znamená neomylnost — a co neznamená, vhodné objasnění, neúprosná síla logiky. Odcházel jsem z kostela s takým přesvědčením, jaké nevzbudil ve mně dosud žádný řečník; pouze knihy a moje vlastní úvahy dovedly před tím cosi podobného. Tohle byl nový a rozhodný čin — uznal jsem Učící a Živoucí hlas mezi lidmi. Nikoliv kniha textů, o nichž by se přeli a je

luštěli, nýbrž ordinovaný Vykladač, který může mluvit zpět do minulosti a rozhodovati. „Pocestný, byť i blázen, nemůže tu zblouditi“. A to je právě to, co působí mučivý rozdíl mezi katolickým a vším, co není katolickým. Chladný rozum mi praví, že taková instituce musí být — nemáme-li vskutku být „ponecháni tu sirotky“.

Rozum sám mi praví, že rozum jednotlivce není posledním apelačním soudem aneb konečným sídlem autority.

Dosti dlouho jsem uvažoval a zkoumal. Nyní, kdy jsem byl obrácen na víru, nebyl jsem neposlušen nebeského zjevení. Neuhýbal jsem milosti. Ihned navštívil jsem kathedrální klerus (neznaje jediného katolického kněze anebo laika na světě) a žádal, abych byl přijat do církve.

Byl jsem do ní vražen, byl jsem přijat s otevřenou náručí a nadšením? Nebyl. Odklady všeho druhu byly mi kladeny v cestu. Království třeba ovšem dobytí násilím. Byl jsem rozhodnut. Ve velké knihovně ve Westminsteru vzal jsem svého kněze stranou a vyložil mu svůj stav. Následovalo několik různých otázek a bylo rozhodnuto, že dalšího „poučení“ netřeba. O několik dní později byl jsem přijat v kryptě v přítomnosti členů své rodiny, kliduše, po obchodnicku, do církve, zatím co na kůru zpívali kompletář.

„Jste nyní právě tak katolíkem, jako já“, pravil důstojný pán, kdž jsem podpisoval křestní akt. Ve skutečnosti přijetí do církve nepůsobilo na mne nějakým dojmem. Vše to jsem prožil dávno před tím ve svých myšlenkách a pocitech. První moje sv. přijímání bylo spojeno s příliš prudkým pohnutím a rozči-

lením, než aby bylo zcela šťastné; bylo však předzvěstí mnoha jiných požehnaných, která rozšířila pokoj.

Byl hojný a zázračný po tři léta. Konečně jsem žil. Ať se stane v budoucnosti cokoliv, to aspoň bylo moje; a život stojí za chvilkový úspěch. První a druhé výročí byly dny díkyčinění. „Proč to“? přistihl jsem se častěji při otázce. „Proč dostane se jednomu tolik přízně a proč ne druhému?“ Tajemství! Od svého vstupu do církve katolické až nápadně málo kdy jsem se setkal s „katolickým temperamentem“. Mimo církev je ho habaděj — umíněného, neovládaného, dovolujícího všechno I v církvi existuje temperament, ale je udržován v patřičných mezích vznešenějšími věcmi — Pravdou, Ustanovením, Autoritou a Tradicí.

Z té příčiny našel jsem v novém ovčinci věrné, oddané a moudré přátele. V dobách zoufalé strasti (a prožil jsem je jako zkoušku víry) jejich přátelství, jejich modlitby, mše sv. a sv. přijímání byly mi pomocí, již nelze vypovědět. Jakým obdivuhodným, svobodným duševním zednářstvím je obcování svatých, jak je praktikuje církev katolická!

Ku konci podotýkám: Může-li stručná tato zpráva vzbuditi vůbec jaký zájem, pak jen proto, že ukazuje jeden z různých typů, které pomalu a jistě, oklikami či přímo, vedou pod ochranou milosti Boží do Církve.

*

K A P I T O L A P Á T Á

Napsal Ernest E. Williams.)*

Je tomu už řada let. Hovořil jsem tehdy s lordem Fitz Alanem, když v tom přerušil lord náhle naši rozmluvu otázkou mně přímo adresovanou, jak mívá ve zvyku: „Proč jste katolíkem?“. Ke svému zmatku neměl jsem pohotově rozumné odpovědi. Jistě že mne tehdy lord Fitz Alan považoval za blázna. A nyní žádá po mně redakce „Catholic Timesů“ odpověď na tutéž otázku písemně. Ježto na žádané možno spíše odpovědět ve formě myšlenkového procesu nežli theologického rozboru, myslím, že bude nejlépe, podám-li odpověď ve formě autobiografické.

Byl jsem vychován ve „státní církvi“, na jejíž mlhavý náboženský základ naštěpoval jsem pro sebe už v raném mládí věrnost pokročilému druhu anglikanismu, zv. vysoká církev, a živil svoji mladistvou mysl „Church Timesem“ a „anglokatolickými“ příručkami.

Načež dostavil se náraz, který dosáhl stavu, jež Francouzi nazývají *bouleversement*. Bylo mi tehdy osmnáct let, kdy se mi dostala do rukou Prescottova „Historie dobytí Mexika“. V knize seznámil jsem se s náboženskou praxí a vyznáním pohanských domorodců, jako se znamením kříže, jež se tak věrně podobaly

*) Ernest Williams je autorem řady knih, z nichž nejznámější jsou „A Rosary Method“, „The Cathedral of Reims“, „Made in Germany“ a j. Pozn. překl.

křesťanským, že jsem cítil, že nemohu už dále věřit, jako by jedině křesťanství mělo pravdu. Moje špatně poučená víra nebyla s to, obstát před úvodem do spleti srovnávacího náboženství, a v jednom dni byla zničena. Dosud vidím živě před sebou — ač už uplynulo od té doby čtyřicet roků — pokoj, v němž jsem stál s knihou před sebou, opakuje si sám u sebe se zděšením: „Již nevěřím“. Bylo to opravdové náhlé obrácení — jenže ďábelské. To znamená, že se přihodilo tak náhle, jako se přiházejí přírodní převraty, na př. zemětřesení, jenže při těchto musí býti v činnosti ponenáhly skrytý proces rozkladu, čehož jsem si však nebyl vědom.

Po čtrnáct let na to nevěřil jsem v nic, ani v jsoucnost Boží — ač, jak mnozí jiní v podobném případě, obětoval jsem spoustu času a síly k fedrování ideálů, jež by byly nelogickými a nesmyslnými, kdyby tu nebyla bývala nějaká podvědomá víra v Boha. To jest pravda, kterou by si měli jak pravověrní, tak i agnostici více uvědomiti, než jak obyčejně se děje, rozděluje-li se lidstvo na věřící a nevěrce.

Ku konci tohoto údobí odehrálo se v mé mysli cosi divného a významného. Před svatbou pocítil jsem touhu — za daných okolností cosi zvláštního — aby snubní obřad byl vykonán v katolickém kostele. Nebylo to spojeno se žádnou vědomou vírou v katolické náboženství, a ježto ani já ani moje žena nebyli jsme katolíci, nebylo moje přání splněno. Načež přišel na svět můj nejstarší syn. V té době měl jsem příležitost choditi častěji kolem katolického kostela, a kdykoliv se tak stalo, neodbytně vtírala se mi do hlavy myšlenka: „Přeji si, by byl Jiří pokřtěn jako katolík“. A zůstával

jsem nepřístupným k připomínání anglikánského vikáře, že už je čas, aby dítě bylo pokřtěno.

V té době jsem se odstěhoval do Londýna, i mívával jsem ve zvyku chodit na velkou mši do Oratory, ale jedině proto — tak jsem si aspoň říkal — že jsem měl rád hudbu, hlavně byla-li spojena s esthetickým půvabem obřadu. Načež jednoho dne — bylo to na Hod Boží velikonoční — odehrálo se ve mně cosi, co svým náhlým objevením podobno bylo náhlému otřesu víry před lety. Byl jsem na velké mši, kleče, nikoliv ze zbožnosti, nýbrž abych nerušil z pobožnosti aneb neurážel svých sousedů seděním, jak mají ve zvyku někteří protestanté v katolických chrámech — když ke svému úžasu přistihl jsem se při tom, kterak opakuji a odřikávám slova Otčenáše, jež po čtrnáct let nepřešla přes moje rty. I pocítil jsem, jakoby těžké břímě či chmura spadla s mojí mysli, a poznal, že vrátila se víra — aspoň prostá víra v Boha že se znovu dostavila zpět.

Jaká však to byla víra, jež se vrátila! Následovaly měsíce nejistoty, hodiny přemýšlení, uvažování, doprovázené — to je významné — řadou pokusů různého druhu, ohrožujících ztroskotáním veškeré snahy návratu k náboženství. Duševní zápas byl rozhodnut během léta a sice tak, že víra v Boha byla jista, než váhal jsem, mám-li se spokojit pouze tím (po případě přidati se snad ještě k některé sektě unitářské, která neklade mnoho požadavků, co se víry týče, na své přívržence), aneb pohroužit se úplně a statečně do práce a stát se katolíkem. Nikdy mi nepřišla na mysl myšlenka, vrátiti se zpět do církve anglikánské.

Mezi tím ukojil jsem přání, týkající se mého synáčka a dal ho pokřtiti v katolické církvi, zůstává otázka, mám-li ho následovati, pozdějšímu rozluštění. Ku konci této doby žádal jsem P. Crowleye od sv. Tomáše ve Fulham, jenž pokřtil Jiřího, aby mne přijal do církve katolické. Nesnažil se mne ani jednou pobídnouti ke konverzi. Zanechal dokonce obvyklého poučení. Když jsem mu sdělil svoje přání, pravil mi stěží: „Myslím, že byste mohl“ a po mém přijetí: „Nebudete toho nikdy litovati“. To se stalo před osmadvaceti lety o vánocích, a já jsem toho nikdy nelitoval. Moje obrácení vlilo do života sluneční jas, přineslo posilu v dobách strasti, poskytlo duši jasného výhledu, jehož se jinak nedostává, tápeme-li světem stínů, a bylo mi tolik nápomocno v dobách mravní krise, že se mnohdy hrůzou otřesu při myšlence, čím by byl můj život bez něho.

Tomu, jenž stojí mimo církev, je třeba odstraniti překážky, stavící se v cestu přijati její učení, je třeba strávit „tvrdá slova“, takže se sebe často táži, zda jsou si řečníci katolické Evidencie a jiní ve víře dobře založení vědomi, jak tvrdými připadají mnohá jejich slova nezasvěcenci. Jeho obtíž — aspoň mně se tak zdá — spočívá v tom, že musí po troškách zkoumati nauku církve, již se podrobuje, a pak v pojmu, že články víry jsou jako arithmetická fakta, vyjadřující pravdu s přiměřenou úplností. Tato dvojí obtíž mne tížila až do té doby, kdy jsem byl přiveden k tomu, že jsem přijal učení církve jako organický celek a uvědomil si, že její dogmata nejsou ani tak údaji obyčejného fakta, vykládající jasné plnou pravdu, jako spíše závojem, zahalujícím pravdu, jehož oslňující

plnosti by náš duševní zrak nesnesl, závojem, který umožňuje nám viděti tvar slunce barevným sklem. Konečně každý — i sobě stačný protestant — užívá toho závoje. Jde totiž o otázku vyjádřiti nevyjadřitelné tou nejvhodnější formou řeči; a tuto nejlepší formu možno mnohem spíše nalézt v božsky řízené moudrosti Společnosti, kterou náš Spasitel po sobě zanechal, nežli v kterékoliv jiné, kterou si můžeme jednotlivě upravit sami pro sebe.

A konečně myšlenka, která na mě doléhala, byla tato: při všech svých chybách a nedostacích, od nichž nás ani příslušnost k Církvi nevyjímá, cítí člověk mezi katolíky, jak mezi muži tak i ženami, právě tak, jak cítí i v katolickém kostele, přítomnost Boha jako nikde jinde. A v tom spočívá svrchovaný požadavek církve naší příslušnosti. Neboť i filosofie učí, že Bůh jest skutečnost a přiblížiti se Jemu, že je konečnou touhou veškerého lidského snažení a vrcholem lidského blaha.

Kde je ona blízkost nejpatrnější, kde
je možno dotekem nejvíce ji pocítiti,
tam je místo, kde by každý
člověk přál si býti.

K A P I T O L A Š E S T Á

Napsal Josef Clayton, člen anglické královské společnosti historické.)*

Byl jsem zcela mladým hochem v přípravce, když jsem počal jeviti spolu se svými bratry a sestrami zájem o bohoslužbu anglikánské církve. Jak a proč lákalo nás hnutí vysoko-anglikánské, kostely, kde jisté katolické obřady a rity byly pravidlem, nemohu vysvětliti. Ale lákalo nás toto hnutí, a já si vzpomínám, že od toho času, kdy jsem byl confirmován, redy ve čtrnácti letech, chodil jsem pravidelně ke zpovědi a vždy lačný ke sv. přijímání a věřil jsem, jak mě učili věřiti, ve skutečnou Přítomnost Krista ve Svátosti Oltářní. Bylo zcela obyčejnou věcí, jíti několik mil cesty před snídaním do některého kostela, kde byly „ranní bohoslužby“.

S církví katolickou nikdy jsem nepřišel do styku, ničeho jsem o ní nevěděl, pročež ani netoužil účastniti se jejích bohoslužeb. Až teprve tehdy, když jsem začal studovati dějiny. Běžný anglikánský názor na dějiny přijal jsem za věc samozřejmou, totiž, že anglická církev je větví katolické církve, jako jsou jimi římská a řecká. Za reformace (tak nás učili) církev anglická odloučila se od Říma hlavně pro zkaženost, jež zavládla za papeže, a nepřestala býti katolickou a majíc biskupy,

*) Jos. Clayton napsal celou řadu pojednání hospodářských a sociálních. Byl redaktorem „Labour Chronicle“ a „New Age“. Z jeho spisů nejzajímavějšími jsou tyto: „Life of Father Dolling“, „Leaders of the People“, „The Rise of Democracy“ a j.; pozn. překl.

již měli apoštolskou posloupnost, nebyla protestantskou. V téže době reformace zašla příliš daleko ve směru protestantském, a proto naší povinností bylo přivést církev anglickou „k prvotním zvykům“.

V 80. letech highchurchman*) zastával ve věcech učení a kázně stanovisko čtvrtého stol. po Kristu. Samozřejmě, že naší mysli nebylo jasno, co toto učení obsahuje, a dodnes nechápu, proč jsme svoji víru spojovali s věrou otců IV. stol. Věřili jsme ve skutečnou Přítomnost Krista ve Svátosti Oltářní, chodili ke zpovědi, lační k přijímání a spokojili jsme se s knihou Obecné modlitby jakožto s jasným potvrzením nauky ze čtvrtého století. Že církev anglická je „katoličtější“ než církev římská, považovali jsme za zaručenou věc. Byli jsme daleci posice moderního anglikatolika, který tvrdí, že považuje za pravdu vše, co je předepsáno v církvi katolické a že vykonává v církvi anglikánské veškerý pobožnosti, které praktikují katolíci. Odloučení od Říma bylo ospravedlňováno jedině z toho důvodu, že římská katolická církev v jistých věcech chybně, zvláště tím, že si udělala papeže hlavou církve a že přidala si k víře IV. století další články.

Otevřeně přiznávám, že mne diskuse, týkající se římské otázky, nezajímala. Ještě než mi bylo sedmnáct let, viděl jsem vzrůstající hnutí pro socialismus a naučil se od Stewarta Headlama, londýnského anglikánského kněze, evangelium křesťanského socialismu. Rovněž od něho jsem se naučil „Zdravas Maria“. Headlam víc než kdo jiný učinil na mne dojem tvrzením, že křesťanství je sociálním evangeliem, jeho zdrojem že je Vtělení

*) Církev anglikánská dělí se na vysokou zv. high a nízkou zv. low, odtud členové zovou se highchurchman, lowchurchman.

a že není omezeno jen na osobní spasení. Později jiný anglikánský kněz, jenž se stal mým přítelem, známý Dolling z Landportu a Artur Stanton z kostela sv. Albana, Holborn, ukázali mi význam lidského bratrství.

Když jsem přišel v r. 1887 do Oxfordu, bylo mým úmyslem státí se anglikánským knězem. V Oxfordu sociální evangelium zaujímalo důležité místo, hlásáno byvši kněžími Puseyova Domu, jehož správcem byl R. Gore, kde jsem byl vždy rád viděn. Propaganda pro Fabiánský socialismus byla obstarávána některými z nás studentů.

Bylo to později, když jsem opustil Oxford a začal učit v Leeds na obecné škole na počátku devadesátých let, kdy vzrůstající zájem o nové hnutí dělnické zv. Labour a o propagandu socialismu trvale nahradil moji víru v anglikánskou církev a konečně zapudil z mysli jakoukoliv myšlenku státí se knězem. Jedině na čem nám (t. j. těm, kteří jsme přináleželi ke straně práce Labour Party) záleželo, bylo odstraniti bídu. Bída nezaměstnanosti, hlad dětí v obecných školách, strašné přelidnění chudých čtvrtí londýnských — socialismus a jedině socialismus může nás zbaviti těchto věcí. Socialismus stal se velikou křížáckou výpravou, vzneseným dobrodružstvím; mnohým z nás, kteří jsme se odcizili katolicismu a anglikanismu, zdál se socialismus opravdovým náboženstvím. Od té chvíle, kdy jsem se přestal zajímati o církev anglikánskou (aniž bych přerušil přátelství s anglikánským duchovenstvem), postupně přecházel jsem k nevěře v křesťanství, na to v mlhavý pantheismus a pak agnosticismus. Nechovali jsme v sobě pozitivního nepřátelství k církvím křesťanským, ale dívali jsme se na ně všeobecně a na katolickou

církev zvláště jako na překážku svobody v sexuelních vztazích, již sliboval socialismus. Našimi proroky byli W. Whitman a Ed. Carpenter, a my byli strašnými nadšenci pro svobodu a volnost.

Několik let klidného života ve vilce v Cotswolds přivedlo mne z agnosticizmu k pessimismu a atheismu. V Cotswolds to bylo, kde jsem se seznámil s řádem dominikánským. P. Vincenc McNabb byl priorem ve Woodchesteru, a časem dominikánští novíci nás navštěvovali a my jsme jejich návštěvy rádi přijímali. Než nikdy se mi nezdálo možným, že bych se mohl státi katolíkem, ač již čtyři z mých sourozenců našli cestu do ovčince — jedna stavší se řeholnicí v Tyburském konventu.

V letech agnosticizmu zůstávala mi osobnost Kristova vždy něčím opravdu reálním a kříž, který jsem dostal před odjezdem do Oxfordu, visel stále v mém pokoji. Pokud si pamatuji, níkdy neútočil jsem proti křesťanské víře, ať v přednáškách o socialismu a hnutí Práce či ve svých novinářských člancích, brožurách a knihách. Na vánoce, na Velký pátek a velikonoce účastnil jsem se se svými druhy jejich bohoslužeb a obyčejně chodil s nimi do téhož anglikánského kostela. Věřil jsem, že křesťanství je na odchodu s tohoto světa a že musí nutně zmizeti, jako přešly jiné staré víry. Ale nepovažoval jsem za nutné přití se s těmi ze svých přátel, kteří na něm lpěli.

Státí se však křesťanem, nemá-li člověk víry v Boha, je nemožné. Jedinou možností, pokud jsem mohl viděti, byl atheismus, který se ještě prohluboval jednoduchým životem v Cotswoldsu. Pantheismus a jiné nejasné obrysy víry byly pouhým hověním citům. V r. 1906.

vrátili jsme se do Londýna a čtrnáct let agnosticizmu končí počátkem roku 1908.

Byl jsem jak obyčejně o vánocích v kostele sv. Albana v Holbornu, a jednoho večera v novém roce uléhal na lůžko, mysle stále na událost narození Spasitele. Před spaním četl jsem Renana — nikoliv snad, abych posilnil svoji nevěru; Renan neměl v tom směru na mne vlivu — ale proto, že se mi líbil jeho sloh. Probudil jsem se velmi záhy a byl jsem si vědom, že kdosi mi pravil: „Je pravda, dítě betlémské je Syn Boží. Děťátko Marie jest Bůh sám!“ Nebyl jsem s to zapuditi z mysli tato slova a ačkoliv jsem znovu pomalounku usnul, první myšlenka příštího jitra při probuzení byla tatáž. Vždy jsem cítil, že třeba jíti „za světlem“, děj se co děj. V té době nebyl jsem připraven ani trochu pro rychlé obrácení. Ale slova „Dítě betlémské je Syn Boží“ zůstala se mnou a přesvědčení, že jsou pravdivá, zmocnilo se mne veškerou silou. Jistota, že Bůh je a že vzal na sebe lidskou podobu, že Kristus je Bůh, nemohla by a nemůže býti otřesena.

Neméně mi bylo jistým, že Bůh nenechal svět bez božského řízení, že církev katolická byla Kristem založena, aby pracovala na Jeho díle. Zdálo se mi úplně nerozumným věřiti v Krista a nevěřiti v Církev, kterou založil. — Vrátil jsem se k sv. Albánu v Holbornu a k svátostem anglikánské církve.

Onoho roku byl jsem právě zaměstnán historickým hádáním, zahrnujícím značnou část doby reformace. Po prvé jsem zvěděl ze současných pramenů, co se vlastně stalo za reformace. Bylo to zcela jasné, tak jasné, že žádný anglikán, který studoval doklady oně

doby, nemohl by přijíti k jinému závěru. Církev anglikánská vědomě odtrhla se od katol. křesťanství v XVI. století právě jako luteráni a kalvíni jinde. Nejen, že zamítla autoritu papežovu, ale formuláře anglikánské církve úplně a výslovně vyloučily katolické učení z modliteb za mrtvé, očistec, oběť mše sv. a katolickou pobožnost k Matce Boží a svatým.

Církev anglikánská de facto dle vědeckého bádání stala se církví protestantskou, nelišíc se v podstatných věcech od ostatních protestantských církví XVI. stol.

Hnutí tak zv. vysoko-církevní nemůže již učiniti církev anglikánskou katolickou, jako my nemohli bychom ze sebe učiniti katolíky tím, že bychom se katolíky nazývali. Hnutí toto zaujímá místo mezi luterány a presbyteriány. Věc, o niž jde je mše a té v církvi anglikánské není, poněvadž žádný anglikánský kněz nemá práva sloužiti mši. Bohoslužba anglikánské církve nemůže přece býti nazvána mší jen proto, že ji několik zbožných anglo-katolíků mší nazývá. Mše byla zavržena v úředních dokladech anglickou církví — třicetidevítí články a homiliemi — a všemi biskupy. V anglikánské knize zv. Prayer book není zmínky o mši. Anglikánské duchovenstvo má sice právo konati bohoslužby, ale žádný biskup neudělil jim moc sloužiti mši. Církev anglická nečiní si nároků, že je neomylným vůdcem ve věcech víry a mravů. Nepřipouští vůbec, že by takový vůdce na světě existoval.

Poměrně nepatrná věc učinila pro mne konečně církev anglickou nemožnou. Byl jsem v r 1908 ve Švýcarsku a upozoroval, že v hlavních hotelích turistických míst a v nejvýznamnějších budovách, kde byli usazeni Angličané, byla zřízena místa anglikánských kaplanů. Církev

katolická, to bylo zcela jasné, tak mladičkých kaplanství nezřizovala; byla to církev, kde lid chodil na mši po celá pokolení. Zde není možno, aby byly dvě katolické církve; jen jedna z nich je „starým a pravým“ artiklem

Zbývala mi tudíž jen jedna věc. Skončil jsem práci o době reformace. Závěr hleděl mi upřeně do tváře. Pročež jsem šel k P. Rafaelu Mossovi O. P. a ten mne poslal k P. Bede Jarrettovi z kláštera sv. Dominika, Haverstock Hill, jenž přišel teprve krátce před tím z Oxfordu (s jedničkou z dějepisu). Po několik měsíců učil nás P. Bede Jarrett dle „Malého katechismu“, a na Hromnice 1910 byl jsem, jsa dvaadvácti-řicet let stár, přijat se svojí ženou do katolické církve.

*

K A P I T O L A S E D M Á

Napsal Christophor Dawson.)*

Změny, jež se udály v anglickém životě za posledních dvacet, třicet let, byly tak ohromné, že Anglie dřívějších dob zdá se nám býti zcela rozlišným světem. Snad nikdy v dějinách světa nebylo bezpečnější, sebou jistější a zevně více prosperující společnosti nad Anglii z doby Viktoriiny. Není sice pochybnosti, že v letech devadesátých byl již řád Viktoriin na vymření, ale ti, kdož žili na venkově, nebyli si toho takměř ani vědomi, ježto před objevením prvního motorového vozu byl venkov o jedno pokolení za městy.

Na anglickém venkově, kde jsem žil jako dítě, panoval řád Viktoriin nezměněně dále a dosud měl pevný a živý náboženský základ. V té formě, v jaké jsem ho znal, zdělila tato náboženská tradice značnou část jak ze staršího evangelismu, tak i z traktářského ducha, a oboje bylo spojeno s čímśi starším. co mělo své kořeny v sedmnáctém století, ve staré toryistické církvi anglické tradice.

Celkový náboženský názor a společnost, jež ho sdílela, nebyly snad tolik viktoriinskými, jako poslední podzimní etapa staré, třistaleté venkovské kultury. Neboť zadíváme-li se zpět do dějin anglického náboženství protestantského, jsme překvapeni převládajícím

*) Christopher Dawson, známý anglický spisovatel, je autorem řady knih beletristických; pozn. překl.

venkovským jeho rázem. Hooker, George Herbert, Jeremy Taylor, Henry Vaughan, Law, Wesley a Keble byli vesměs venkovany aneb lidmi, kteří na venkově žili a pracovali — individualisty, ale současně traditionalisty, jakými jsou obyčejně venkované. V pozdější části devatenáctého století byly však základy této náboženské tradice podkopány. Nejen různé školy v anglikánské církvi, ale i všechny nonkonformistické sekty měly jedno společné, a sice pevnou víru v bibli. Písmo sv. bylo všemi přijímáno za naprosto neomylnou, nadpřirozenou autoritu, a třebas výklady jejich se sebe více mezi sebou lišily, bylo tu přec pouto společné příslušnosti. Vše to bylo ohroženo vývojem nového biblického kriticismu. Kdyby byl tento otevřeným nepřátelským útokem z venku, byl by býval s úspěchem odražen, než kritikové sami byli často lidmi vysoké kultury a postavení v církvi, jež nebylo možno tak lehce prohlásiti za nevěřící. Nebrali v pochybnost pravdu zjevení křesťanského, ale v jejich rukou stalo se neomylné Písmo sbírkou historických dokumentů různého stupně autenticity, takže tím jediná směrodatná norma autority v nábožensko-protestantském světě pozbyla svého objektivního rázu.

Čím jsem byl starší, tím více jsem cítil tuto změnu atmosféry. Neboť náboženství mých školních dnů bylo úplně odlišné od náboženství mého domova. Bylo více etikou nežli náboženstvím, a jakási mlha nejasnosti a nejistoty visela i kolem těch nejzákladnějších článků křesťanského dogmatu. Jistě že domácí vlivy mnoho v tom směru nahradily, a já v té době dostal se do styku s tím, co je dnes známo jako anglo-katolicismus. Než postavení anglokatolicismu bylo právě tam slabé,

kde se prohlašovalo za nejsilnější. Nedostávalo se mu autority. Nebylo to učení oficiální církve, nýbrž menšiny, která se toho podjala a opatřila hnutí vlastní směr-datnou orthodoxní normou. — Veškeři její oficiální pastoři a učitelé — biskupové, správcové škol, kněžstvo a vychovatelé dívali se na ně úkosem, a to přirozeně zeslabovalo důvěru v ně, neboť není nikoho, na koho by zásada *securus judicat orbis terrarum* — působila silnějším dojmem, jako školní dítě.

Výsledek toho konfliktu autorit byl, že jsem na čas ztratil úplně víru v náboženství. Rozumový proud vzdaloval se křesťanství, a já pocítil první vliv vlny paganismu, jenž od té doby zachvátil venkov.

Nemohl jsem se však zcela spokojiti s takovým názorem životním, který nepoprával místa náboženství. Jestliže v dřívějších dobách zaujímal náboženství (nechťsi jakékoliv) důležité místo, pak úplné jeho vymýcení zanechá citelnou mezeru v životě.

Ač jsem postrádal rozumových důvodů pro víru, nepochyboval jsem, že duševní stránka života představuje cosi skutečného, co se nedá odbýti vysvětlením, že jde o pouhou illusi. Když mi bylo třináct nebo čtrnáct let, počal jsem čísti životopisy katolických světců a spisy středověkých katolických mystiků, a tyto učinily na mne tak silný dojem, že jsem cítil, že tu musí cosi chyběti v každé životní theorii, jež nepoprává místa pro tyto vyšší typy povahy a života.

V této době neznal jsem ničeho z katolicismu jako žijícího náboženství, ale později, když jsem přišel do ciziny, byl jsem zaražen čímsi v tom ovzduší katolických chrámů, co bylo zcela rozdílné od všeho, co jsem poznal v Anglii. Zvláště moje první návštěva

Říma v letech devadesátých připadala mi jako zjevení. Otevřela mi nový náboženský a kulturní svět. Po prvé jsem uznal za pravdu, že katolická civilisace se nezastavila se středním věkem, nýbrž postupovala současně s naším národním protestantským rozvojem, rozkvétajíc v obdivuhodné kultuře barokové.

Vím, že mnohým protestantům je tento fakt spíše překážkou nežli pomocí. Vzpomínám na poznámku, kterou jsem četl v knížce jistého vynikajícího non-konformistického theologa, kterou doprovodil svoji první návštěvu jednoho italského kostela (tuším, že v Assisi): „Toto náboženství není mým náboženstvím a Bůh, kterého oni uctívají, není mým Bohem“. Tak asi cítili i barbaři, když před patnácti sty lety přišli ke Středozemnímu moři, a je to pravděpodobně spíše otázka rasové antipatie nežli náboženské. Mne však plnilo reformační umění čistou radostí. Proto neméně jsem miloval chrámy Berniniho a Borrominiho, než staré basiliky, a to mne přivedlo ke studiu literatury protireformační, i seznámil jsem se se sv. Terezií a sv. Janem z Kříže, proti nimž i ten největší nekatolický spisovatel náboženský zdá se bledým a ne skutečným.

Během mého pobytu v Oxfordu byl mým nejdůvěrnějším přítelem jistý katolík, a takto přišel jsem po prvé do styku s anglickým katolicismem a počal chápat podrobnosti katolického učení a bohoslužby. Byl jsem stále dalek konverse, a první výsledek těchto vlivů bylo pouze užší přilnutí k anglokatolicismu, takže po tři neb čtyři poslední roky než jsem byl přijat do Církve, chodil jsem pravidelně ke zpovědi, což jsem dříve nečinil. Přes to ale moje oddanost

Ek anglikatolicismu byla vlažná a bez rozumového přesvědčení, a mohu upřímně říci, že jsem se více naučil od svých katolických přátel, nežli od kněžstva své církve. Ve skutečnosti snažil jsem se žít po katolicku mimo církev a mohl jsem v tomto duchovním eklekticismu jít ještě dále, jak to činí mnozí jiní, kteří sice žijí dle katolických ideálů, ale rozumové přesvědčení jim chybí.

Rozhodný obrat nadešel pro mne po odchodu z university dva roky před válkou. Die toho, co jsem pravil o svých prvních náboženských dojmech, možno snad přičísti toto osvětlení bibli. Bylo to při studiu sv. Pavla a sv. Jana, kdy po prvé počal jsem rozumět základní jednotě katolické theologie a katolického života. Uvědomil jsem si jako holou skutečnost, že Vtělení, Svátosti, vnější řád Církve a vnitřní dlo posvěcující milosti jsou vesměs částmi organické jednoty, živé trojice, jejíž kořeny tkví v boží přírodě a jej ovocem je dokonalost svatých. Pročež život svatých není, jak si eklektický badatel mysticismu myslí, neodvislým činem několika málo vysoce nadaných jednotlivců, nýbrž dokonalým projevem nadpřirozeného života, který existuje v každém křesťanském jednotlivci, prvním plodem této nové lidskosti, kterou vytvořití je prací církve.

Tato základní nauka o posvěcující milosti, jak je zjevena v Novém zákoně a vysvětlena sv. Augustinem a sv. Tomášem, odstranila všechny moje obtíže a nejistoty a zjedнала mysli úplnou jistotu. Nebylo možno déle váhati, třebas bylo mi těžko odloučiti se od svých dřívějších společností a přetrhati tradiční svazky. V předvečer svátku Zjevení Páně r. 1914 byl jsem přijat do Církve.

Mohl by se mne někdo tázati, jak jsem mohl zůstat tak dlouho v naprosté nevědomosti o tak důležitém článku katolické víry. Nejsou to však vždy základní věci, jež možno nejsnadněji poznati, a apologeté snaží se často soustřediti pozornost na méně důležité sporné otázky, zatím co hlubší pravdy jsou považovány za samozřejmé. D. Plus, francouzský jesuita a spisovatel, v zajímavém článku v „Etudes“ klade, není tomu dlouho, veliký důraz na širší seznámení se se základní naukou jako nejnutnější potřebou katolických apologetů. Praví, že je to důležitý apoštolát v každé době, ale především za dnešních dnů: „Ovládl-li vše naturalismus, pak jen proto, že křesťané přestali býti nadpřirozenými, a přestali býti nadpřirozenými hlavně proto, že zapomněli aneb se už dlouho neučili nauce o posvěcující milosti. Byl-li sekularism s to vniknouti všude, pak jenom proto, že po dlouhou dobu velmi mnohé duše, i katolické, byly zesvětšeny, nemajíce svých božských výsad, neuvědomujíce si už, že jsou „nosieli Boha“. „Theofori“. Neboť křesťanství není nějakým esoterickým náboženstvím, nýbrž náboženstvím pro všechny. „Žena samařská, dělníci efesští, kupci korintští nebyli nějakí mimořádně vzdělaní lidé“. Je nemožno rezervovati pro potřebu několika málo jednotlivců poklady theologie Janovy a Pavlovy, jež netvoří majetek nějaké školy, nýbrž podstatu a základ našeho evangelia“.

*

K A P I T O L A O S M Á

Napsal MUDr. Halliday Sutherland.)*

Na otázku „Proč jsem se stal katolíkem“ je pouze jedna správná odpověď a ta zní „milostí boží“. Mnozí konvertité vysvětlili, která k našli víru, ale dosud žádný bez boží inspirace nemohl určití důvod, příčinu. „Duch boží vane kam chce“. Ačkoliv je neviditelný, je v povaze lidské zaznamenati čerení a vlnění na oceánu života, psáti historii, třebas i vlastní. A tak tomu bude i zde.

Moje nejstarší vzpomínky náboženské netýkají se mých rodičů, kteří patří ke svobodné a později ke svobodné spojené církvi škotské, nýbrž jisté šestnáctileté dívky, které by bylo jistě dovoleno zkusiti svoje povolání v klášteře, kdyby bývala přináležela k církvi katolické. Ve svobodné církvi škotské vyučovala na chlapecké škole. Byl jsem příliš mlád, abych mohl navštěvovati její třídu, na niž, upřímně se vyznávám, byl jsem poněkud žárlivý. Přece však jsem si pojistil veliké štěstí tím, že jsem si získal její zájem o duchovní svoje blaho, a kdykoliv se se mnou modlila, cítil jsem, že náboženství musí býti tak krásné, jak ona sama.

Další vzpomínka týká se prastrýce, který byl kalví-

*) MUDr. Halliday Sutherland je předsedou spolku anglických katolických lékařů a autorem mnoha lékařských spisů a pojednání; pozn. překladatele.

nistou svobodné církve a žil v dálném severu mé vlasti. Vpomínám si na svěcení dne Páně, proti čemuž jsem se tehdy bouřil. Ranní služby boží nejprve v nářečí keltském a pak v anglické řeči trvaly tři neobvyklé hodiny. Večeře Páně trvala ještě déle. Potom zavolal kněz z kazatelny: „Jeannagho, Pán byl k tobě příliš milosrdný. Přístup k jeho stolu!“ Na ta slova šouravým krokem popošla nejstarší žena z farnosti několik metrů ku předu, načež usedla do jiné lavice, chvíli hlasitě vzdychajíc. Znovu ozvalo se z kazatelny vyzvání, a stará Jeannagha popolezla o několik lavic blíže ke stolu, kde konečně požila z chleba a vína. Třikráte opakovala se výzva a teprve po třetí výzvě končila podivná cesta staré ženy. Jak jsem se posmíval v pozdějších letech této prosté epizodě, která se odehrála mezi bíle olíčenými stěnami! Teprve nedávno, kdy po prvé uslyšel jsem slova, třikráte pronesená: „Domine, non sum dignus“, jsem poznal, že celý onen výjev z dětství byl pouze dojemným zbytkem víry, v níž doufám zemřít.

V neděli odpoledne shromáždil můj prastrýc celý dům v jídelně, kde, usednuv v čele stolu, četl hlasitě hodinu i více celé kapitoly z obrovských komentářů, jako je Jenkinsonův „Jude“. Proti tomu jsem se rovněž bouřil. Kázeň při ranních bohoslužbách byla taková, jakou má Bůh právo očekávat, a odpor nabyl praktické formy tím, že jsem svedl sestru, aby hrála se mnou pod stolem, na němž stařec četl, dámu. Ježto byl prastrýc krátkozraký a poněkud nahluchlý, nikdy nás nepozoroval, až jednoho odpoledne, kdy spustil jsem na sestru, protože špatně hrála, tak ostře, že se dala do hlasitého pláče. Starý pán, slyše nezvyklý

hluk, vycházející z okolí jeho nohou, přestal čísti a podívav se pod stůl, spatřil vzbuřence. Nebyli jsme pokáráni, ale odnesla to jeho žena pro svoji známou shovívavost, poněvadž tvrdila, že nelze očekávat, aby nerozumná děcka chápala díla tak učeného spisovatele, jakým byl Dr. Jenkins. „Dost možná“, odvětil starý muž, „ale měly poslouchat“.

Staré jejich náboženství mělo mnoho tajemného. Jednou v neděli odpoledne zastihl mne jiný strýc s knihou v ruce, smějícího se, až mi slzy z očí hrnuly, což vzbudilo v něm prudkou nevoli. I vzal mi knihu a pravil: „To není vhodná kniha pro neděli“. Byl to „Don Quijote“. Mezi mnohým, čemu mne Řím od té doby naučil, je též fakt, že každý blud je přeháněním pravdy; a starší pokolení protestantů snažilo se uctívat Boha tím, že se cvičilo v neděli v sebezáporu.

Náboženství mých rodičů bylo liberálnější, ač mne pobuřovalo učení malému katechismu a osmi řádkům žalmů v neděli. Měl jsem však rád domácí pobožnost, kdy otec četl kapitolu z evangelia a pak modlitbu, jež začínala „Otče světů“. Jejich náboženství bylo i v tom smyslu liberálnější, ježto za mého dětství byla svobodná církev škotská spojena s liberální stranou, kdežto presbyterianská církev škotská jako „státní“ držela se stranou konservativní. Hlavním předmětem sporu byla tehdy odluka církve od státu, Home Rule pro Irsko a tak zv. abstinentismus, jež mne seznámily s prvním knězem katolickým, s kterým jsem se kdy sešel a sice s jistým řeholníkem z řádu Passionistů, který prý nyní žije na Riviere. Tehdy byl katolickým duchovním správcem ve vězení Glasgovském, kde byl

můj otec lékařem. Oba, kněz i můj otec byli za jedno, co se homerule týče, a kněz býval často u nás, zvláště v době všeobecných voleb. Jejich nepřátelé říkali, že kněz a doktor dobře ví, že každý ptáček zavřený v žaláři Glasgovském hlasuje liberálně. Byla to sice urážka, ale přítomnost kněze v naší rodině vzbudila ve mně řadu otázek. Poznal jsem, že je velmi dobrým člověkem, světlem zářícím v poněkud nejasné společnosti, že sám neklaní se modlám, ale že jiní, s nimiž se stýkal, uctívají modly.

Nadešel život na veřejné škole, kde náboženství dostalo se jiného spojení, té doby atletiky, v kterémžto oboru jsem nikdy nevynikl. A dodnes nemám rád drsného, svalnatého, ve studené lázni hvízdačického druhu křesťanské hověziny, ať je jakýkoliv. Sv. Pavel nebyl atletem a přece po dva tisíce roků chvěla se země pod jeho krokem.

Na universitě dostavila se úplná a naprostá emancipace. Vhodným nástrojem k tomu byl profesor zoologie. Po jeho přednášce o vývoji a přírodním výběru přistoupil jsem ke katedře s otázkou: „Sire, je-li vývoj pravdivý, myslím, že kniha genese je nesprávná“. Odpověď překonala moje nejdívočejší přání: „Ovšem, že je nesprávná — je to pouhá báje“. Od té chvíle stal jsem se v theorii agnostikem a v praxi atheistou a zůstal jím po mnoho roků. Byl jsem tím sám vinen, ježto, kdyby mi býval tehdy profesor místo oné pošetilosti řekl věčnou pravdu, byl bych ji pravděpodobně zamítl. Dnes vím, že třebaš na venek vývoj zdá se býti silně pravděpodobný, není dosud dokázaný. Nechť však je tomu jakkoliv, můj protestantismus rozpadl se tehdy jak domek z karet. Proč? Ježto jsem

neměl filosofického systému. Malému katechismu, který je sám v sobě filosofií, učil jsem se jak papoušek. Pokolení přede mnou mělo bibli a výklad k ní. Bible zmizela, ale nikoliv výklad. Nenaříkám. Bylo nemožné, aby někdo rozuměl Jenkinsovi.

Zůstal však jeden dar pro starší generaci — bázeň boží. V srpnu 1914 vypukla nebezpečná válka a pro mne nastal vhodný čas uzavřítí mír s Bohem. Několik hodin po přihlášce byl jsem přijat za člena církve škotské a ve věku dvaatřiceti let po prvé přijal sv. přijímání. Obřad této církve vzhledem k její prvotní prostotě je neobyčejně slavnostní a kdo přijímal, poznal sílu Kristovu. Bylo to první a poslední moje přijímání v církvi škotské.

V této době nebyl jsem si vědom nějaké přitažlivosti k Římu, než přes to byl jsem zklamán, když mi učený a milý lékař, který mne zkoušel, dotknuv se učení své církve, otevřeně řekl, že církev škotská není přízniva ušní zpovědi. Po prvé jsem na sobě poznal pravdivost tvrzení, že člověk od přirozenosti je katolíkem.

Brzy po této události četl jsem knihu zv. „Cesta k Římu“. Po prvé byl jsem postaven tváří v tvář katolické církvi a naplněn údivem. První podiv můj týkal se toho, že mohl některý římský katolík napsati takovou knihu, ježto bez váhání poznal jsem ve formě essaye styl, který předčil Steeteho, Addisona, Elia a Roberta Ludvíka Stevensonů. A dosud jsem toho názoru. A nejsem sám, ježto za té doby pravil mi jeden z nejučenějších biskupů církve, že nikdo nemůže se pokládati za vzdělaného, dokud nepřečetl aspoň pět-krát za rok onu knihu. Průměrně přečetl jsem ji

ročně dvakrát. Byl to však konec knihy, který mne přiměl k rozhodnému činu. Spisovatel, jednaje se čtenářem jako s přítelem při všech těch vznešených dobrodružstvích, dává mu na konec podivné s Bohem: „A tak tedy s Bohem, carissimi; na Via Cassia den již dávno se rozbřesknul, hustá mlha se zvedla, město je přede mnou a já stojím na prahu veliké zkaženosti; rád bych byl samotný. S Bohem mojí čtenáři, s Bohem světe“. Po přečtení přál jsem si též vstoupiti do chrámu zv.: „Naše Paní lidu“. Žil jsem též v katolickém kraji, navštívil jsem mnoho katolických chrámů, ale teprve nyní jsem si uvědomil, že nevím ničeho o tom, co se v nich děje. Tak se stalo, že od té doby občas ve volné chvíli navštívil jsem Westminsterskou katedrálu a koupil tu brožury spolku katolické pravdy. Zvolil jsem si za místo koupě Westminster, ježto velikou katedrálou mohl jsem procházeti jako náhodný návštěvník, který si koupil brožurku z pouhé zvědavosti. Nebylo tu nebezpečí, že budu zpozorován, zastaven a osloven knězem, kterémužto neštěstí chtěl jsem se vyhnouti a před nímž bych býval prchl, ježto jsem měl tehdy „pověrečný pojem o knězi“, jak to později pojmenoval Bernard Shaw. Brožury samy o sobě stačily, aby otřásl veškerými mými předchozími pojmy. Vedle jedinečných a ohromujících nároků na jedinou pravou a neomylnou církev boží poznal jsem, že většina toho, co jsem až dosud slyšel a nebo myslil o církvi, je lež. Seznal jsem, že tato církev, která byla akreditována pověrou a modlářstvím, zjevně udržuje důstojnost lidského rozumu ve světovém chaosu. Ba nejen to. Zdálo se mi, jako by můj vlastní protestantismus spočíval na citu a citovosti, vlastnostech, které drží Řím.

pevně na úzdě. Bylo mi též jasným, že Bůh nevytvoří na sto různých sekt, z nichž každá by učila různým pravdám. Na světě může být pouze jedna pravda a jedna církev.

V té době poslechl jsem si jednoho nedělního odpoledne v Hyde Parku několik minut řečníka katolického evidenčního bratrství. Co říkal už nevím, ale dosud vzpomínám na poznámky, které pronesl tehdy jistý můj přítel, jenž byl se mnou. Byl mnohem starší než já, učenec, spisovatel a agnostik, který jevil smrtelný strach pouze před dvěma věcmi — chudobou a nemoci. O spolku katolické evidence pravil: „Tihle lidé myslí, že našli pravdu. Co nemohu pochopit je, kterak je možno, aby člověk, který vyznává víru v Ježíše, nepřidal se k nim. Je-li historie o Ježíši pravdivá, pak je pravdivou i jejich církev. Co se mne týče, nevěřím ovšem ani slůvku z toho; nechápu však mentalitu těch, kteří přijímají poloviční pravdy.“ O tomto muži pronesl později jistý katolík, když jsem mu to vyprávěl, strašlivé proroctví: „Během tří roků bude buďto katolíkem anebo sebevrahem“. Nestal se nikdy katolíkem, ale v udané době četl jsem, vzdálen od Londýna v novinách, kterak schudnuv, se zastřelil v klubovních místnostech.

V r. 1918 dospěl jsem k dalšímu milníku. Nacházel jsem se tehdy v bitevní čáře B. na Blandfordském bojišti. Jednoho večera došlo k učenému sporu mezi mladým psychoanalystou a knězem, který byl přidělen k našim liniím. Kněz následkem neznalosti žargonu nové psychologie byl poražen. Z pouhé zvědavosti vmísil jsem se do diskuse a netrvalo to dlouho a já hájil katolickou nauku o zpovědi jako dokonalejší.

než psychoanalýze. Po večeři vzal mne kněz stranou a naše rozmluva rozvinula se následovně:

Kněz: „Smím se tázati, jste katolíkem?“

Já: „Nejsem, Otče“.

Kněz: „Pak nechť vám Bůh pomůže, neboť se nacházíte v nebezpečném stavu“.

Já: „Co tím míníte?“

Kněz: „Míním, že jste člověkem, který vidí pravdu a odmítá jednati podle ní“.

S tím mne opustil a od té doby jsem ho neviděl. Neznám jeho jména, byl však redemptoristou a možná, že čte tyto řádky.

Jeho slova byla ranou do tváře. Velmi nevděčný kněz. Poučení, jak pošetilé pouštěti se do filosofických rozprav. Vysvětlení nestačilo. Kněz měl jen částečně pravdu, neznal ale vše. Nevěděl, že kdybych umíral, poslal bych si pro katolického kněze. Jenže, byla-li církev katolická hodna, abych v ní zemřel, nebylo záhodno pokusiti se i v ní žítí? Něco v tom bylo, ale válka byla už u konce a času k tomu bylo dosti.

Během následujícího roku přestal jsem navštěvovati bohoslužby církve škotské. Jak jsem to vysvětlil jistému příteli z téže církve, zdálo se mi, že jsem horší, chodím-li do kostela, nežli před tím. Jsa moudrým mužem radil mi, abych zkusil nalézt formu bohoslužeb, která by lépe odpovídala mým potřebám. Na další slova jsem už nečekal. Jiný člověk, jeden z těch, kteří patronisují každou církev, nevědouce, že tím patronisují Boha, mi pravil, že ideální církev teprve přijde. Její bohoslužba bude obsahovati výkvět všech liturgií, obřadů a forem na světě. Její kazatelé budou ti nej-
schopnější a nejvýmluvnější filosofové své doby. Nej-

větší skladatelé budou zodpovědní za její hudbu a největší básníci za její verše. I řekl jsem mu na to, že jeho ideální církvi nebude se dostávatí jedné věci — kajícíka. Na to neodpověděl, poněvadž nemohl. Jednoho večera znovu jsem si vzpomněl ke své veliké spokojenosti na tuto rozmluvu, když v tom jako zvon jasně zazněla otázka: „A co s tebou?“ Nebylo možno uniknouti slovům kněze z bojiště Blandfordského. Všude mne pronásledovala a naléhala, neboť odpověď ano nebo ne byla již dávno splatná

I rozhodl jsem se promluvití o náboženství s jistým svým přítelem klubovním. Radil mi, abych vyhledal kněze. Souhlasil jsem s tím. Bylo vše ujednáno, než nedostavil jsem se, což mi můj přítel vytýkal jako netaktní jednání. Jiná schůzka stanovená na pátek večer o 8. hod., pro kterýžto den učinil již můj přítel jistá opatření. Pozval mne na odpolední svačinu a večeři. Nebylo možno uniknouti. K osmé hodině večerní blížili jsme se k Farm-street *) Kdesi v té přísné budově čekal trpělivě můj neznámý přítel P. Josef Keating S. J. Jakmile zazněl zvon, poznal jsem nejasně, že brzy započne skutečná bitva

životní. Rovněž jsem poznal, že moje
křehká loďka vjíždí k vůli

~~opravě do Přístavu.~~

*

*) Ulice londýnská, kde se nachází klášter a kostel anglických jesuitů; pozn. překl.

K A P I T O L A D E V Á T Á

Napsal Reginald J. Dingle, redaktor londýnské novinářské agentury.

Úvodem nutno upozorniti na dvě věci v článku, i když odezírámie od osobního rázu jeho, který tu převládá a jenž, jsa nevyhnutelný, stěží asi má zapotřebí nějaké apologie. Předně, že konečné důvody, vedoucí k víře, která je něčím nadpřirozeným, vymykají se jakémukoliv rozboru; nanejvýš možno se tu obráti psychologickým jejich mechanismem. Druhá věc již sama z toho vyplývá. Většina „důvodů“ pro naše jednání je logickým vysvětlením, jež je pečlivě zbudováno na základě postupu, jehož původní příčina nám uniká. Rozum jest vládcem světa *de jure*, ale zřídka kdy vládne *de facto*.

„Historie bez letopočtů“ jest jedním z moderních koníčků a má snad jisté výhody před dřívější methodou letopočtů bez historie. Nevýhodou její je, že je nesrozumitelná. K podstatné části mojí historie patří, že jsem se narodil v roce 1889 — třicet roků po vydání „Vzniku druhů“, v době, kdy angličtí náboženští horlivci vzdali se proklínání Darwina *pro cosí*, čeho neřekl, a počali se ho zastávati rovněž, *bien entendu*, *pro cosí*, čeho neřekl. Huxley, myslím, obracel se během mých jinošských let neustále v hrobě. Prvního vzdělání dostalo se mi od nonkonformisticko-protestantské církve — ve škole, která zrodila světce a představuje *cosí*

dobrého a trvalého v anglické povaze. Na počátku tohoto století opustila ji jako náboženský systém síla. Dobří muži a ženy, kterých bylo dostatek, byli dobrými ze zvyku a nikdy nepotřebovali vysvětlovati rozumově svůj vnitřní stav.

Nebylo tu rozdílu mezi náboženskými pravdami a viktoriánskou formálností. Hříchem bylo lháti právě tak, jako nenositi zvláštní šat v neděli. Jedna z prvních záhad, jež mne mátlá, byla, proč mohou choditi lidé do veřejných domů před očima policistů.

V patnácti letech přestal jsem jako řádný člen kongregace náboženské účastniti se bohoslužeb. O něholik let později začal jsem studovati život ve znamenité škole jako reportér jistého provinciálního deníku. To přivedlo mne do styku se všemi třídami lidské společnosti, s lidmi věřícími i nevěřícími, a zatím co můj volný čas byl vyplňován ohromnou spoustou rozmanité četby, vědecké, historické, theologické a hospodářské, denní moje práce chránila mne před mentalitou akademika.

Lákal mne Marxův socialismus, a kdyby mne nutila práce dlíti mezi čtyřmi stěnami, buď v kanceláři nebo v dílně, myslím, že bych byl dnes komunistou. Ale zkušenost poučila mne o něm, jako o všech koterích, jako o čemsi nedosti pevném. V novinách ještě, ale pro živou různotvárnost denního života nemohl bych jej upravit.

Od počátku působil na mne mocným dojmem podstatný rozdíl mezi katolíky a vyznavači jiných náboženství. Ne snad, že bych býval pomýšlel státi se katolíkem, zrovna tak jsem mohl pomýšleti tehdy státi se hotentotem. V době, kdy jsem o sobě věřil, že jsem

celým volnomyšlenkářem, bylo mi přijetí katolicismu tak cizím, že bych býval ani na okamžik k tomu nesvolil. Nelákal mne ani tak zv. „smyslově působivý hlas“ katolických bohoslužeb. Pohlížeje však na katolického kněze, zdálo se mi, že se úplně liší od duchovních jiných vyznání. Nechci říci ničeho urážlivého, ale od ranného svého jinošství až dodnes neviděl jsem nikdy protestantského duchovního jakéhokoliv vyznání bez více méně vědomého pocitu předstírání víry. Mnozí z nich jsou výtečnými lidmi, ale žádný nezdá se mi přirozeným. Proč se chtějí oblékati jako kněží? Pomyšlení, že bych si měl některého z nich zavolati ke smrtelnému lůžku, zdálo se mi vždy naprosto nevhodným. U katolického kněze bylo to od počátku něco zcela jiného. Byl jako lékař, muž, mající určitou kvalifikaci a povolání. Rovněž tomu tak bylo u katolických laiků. Jejich náboženství bylo u nich intesivně vážné, a přec nebyli „náboženskými přepjatci“. Dívali se na kněze právě tak prakticky jako na lékaře, velmi často ho i srdečně měli rádi.

Doba „Nové Theologie“ zastihla mne hlásajícího z unitářských a kongregacionelních kazatelen mlhavé evangelium. Byl jsem pyšným majitelem „Encyklopaedia Biblica“ a studoval „Liberální myšlenky náboženské“ — dříve než se staly oblíbeným koníčkem anglikánských biskupů — a to tak důkladně, jako před tím nic jiného. Tato zvláštní fáze lidského omylu zrodila se z historického studia a historické studium ji zabilo. Po přečtení Harnacka s jedné strany a Schweitzera a Loisyho s druhé neměl jsem pochybnosti o bankrotu liberálního protestantismu. Přijal jsem za své nepromyšlenou theorii o Ježíše jako pouhém ethickém učiteli, jehož duchovní

domov byl ve Fabiánské společnosti, na jehož mravní nauku naštěpoval sv. Pavel vypracovanou theologií. Bylo mi nyní jasným, že i synoptická evangelia, řádně zkoumána, neobstojí před touto teorií. Když mi moji vlastní učitelé pravili, že některé z listů Pavlových jsou starší než synoptikové, cítil jsem, jak opět jedna krásná theorie byla zabita ošklivým faktem. Mezitím v moji mysli sílilo přesvědčení, že je-li tu na zemi nějaký představitel společnosti Ježíšem Nazaretským založené, pak je to katolická a latinská církev. Nebyl jsem s to viděti v anglikánském duchovním aneb v úctyhodném nonkorfomistickém pastoru nástupce apoštolů. Nikdy asi, to jsem cítil v sobě, bych neslyšel viniti arcibiskupa z Canterbury, že obcuje s publikány a hříšníky. Katolický kněz ve své síle i slabosti lépe hodil se pro onen obraz. A dále! Zatím co Kristus a jeho apoštolové odsuzovali „pokolení zmijí“ a hlásali evangelium, jímž svět bude jednou souzen, viděl jsem protestanty všech druhů, jak se navzájem předhánějí ve snaze upravití svoji nauku „modernímu myšlení“ a „duchu času.“

Tam, kde jsem shledal nejlepší vytříbenost náboženského života — bylo to ve Společnosti Přátel — cítil jsem, že je to cosi zcela odchylného od království, jež mělo zahrnovati v sobě publikány i hříšníky. Quakerismus jest duchovní elitou; katolicismus je duchovní spodinou. Ještě než jsem četl obdivuhodnou Newmanovu essayi „Development“, uznával jsem za správný důkaz prvotních jeho kapitol. Považoval křesťanství za pravdivé; já myslel, že jest krásnou pověrou.

Otázkou tohoto článku, na niž bych měl odpovědět, jest, proč a kdy jsem změnil svoje smýšlení. Nevím.

Po nějaký čas zastihl jsem sebe, kterak hájím posici katolicismu. Neuznával jsem oprávněnost jeho nároků, ale myslel vždy, že jsou správné. Postupně rýsovala se otázka sama: „Věříš, že církev byla vždy něčím klamným aneb by mohla být“?

Bylo mi zřejmo, že nikoliv. Bylo tu jedno místo, před kterým jsem se vzdal, a to tehdy, když, a toho jsem si jist, nebyl jsem: s to uvěřiti, že by se Řím mohl mýliti, právě tak jako uvěřiti, že dvakrát dvě je pět. Posledních deset i více let nebyla pro mne víra obtíží, jakmile nevěra stala se myšlenkou nemožností. Bůhví, že ve světě je dosti praktických obtíží, ale pro mne theologické obtíže neexistovaly. Je už tomu několik roků, co čtu různé theologické důkazy. Přečetl jsem mnoho těžkých foliantů, ale žádný tak moudrý, jako malý katechismus, z něhož učí se mojí dva hošáci otázky, proč jsme stvořeni.

Nikdy jsem nebyl anglikánem, ač pobyl jsem čtyři leta v církvi anglické v tom klamném domnění, že jsem tu jako katolík. Cesta do Říma zdála se stále čímsi nemyslitelným; tak silnou je zděděná tradice. Na vánoce před sedmi roky sloužil jsem však u anglikánského oltáře naposledy a o několik měsíců později přijal mne P. Jan Leather O. P. v dominikánském převorství v Haverstock Hillu do církve,

v níž s pomocí Boží strávím zbytek
svých dnů. Nechci ani věřit, že
jsem kdy žil mimo ni,

K A P I T O L A D E S Á T Á

Napsala Miss Etheldred St. Barbe, sekretářka sdružení katolické sceny.).*

Proč jsem katoličkou? Těžko říci, poněvadž v mém případě zdá se vše odehrávat tak přirozeně, že cítím, jako bych byla vždycky katoličkou a proto nemám, co bych o tom řekla. Byla jsem šťastnější než mnozí jiní, poněvadž veškeré moje obtíže byly vnějšího rázu. Nebylo mi nesnadným přijati víru, jakmile jsem se přesvědčila, že cosi takového skutečně existuje.

Byla jsem vychována dle systému nízké církve. Když mi bylo ale kolem dvanácti let, měla jsem služku, která se přísně držela názorů vysoké církve. Dost možná, že se mi zdály malebnými. Zcela jistě nasákla jsem však jejími ideami, ač jsem dle pravdy nikdy nepřináležela ke straně vysoké církve.

V téže době měla jsem přítelkyni něco starší mne, jež přináležela k tomuto kultu; jednoho dne navštívili jsme katolické repositorium nedaleko Southwarkské kathedrály. Vzpomínám, kterak bych byla měla ráda

*) Etheldred St. Barbe je dcerou zemřelého anglického lékaře dr. Davida Smarta. Je zakladatelkou zmíněného spolku. Delší čas byla též organizační sekretářkou útulny Edithy Cavellové pro kojné. P. p.

růženec, a neměla jsem peněz. Majitelka mi ho darovala a upozornila mne, abych se rozběhla za biskupem, který šel kolem, a požádala ho, aby mi růženec posvětil. Neudělala jsem to ani ono — byla jsem příliš ostýchavou — a myslím, že růženec nebyl nikdy posvěcen. Nosila jsem jej u sebe po dva roky, nevědouc toho nejmenšího o jeho používání, až ho konečně našla u mne moje ředitelka, která jej hodila do ohně, div že mne ze školy nevyhloučila.

V této době mi bylo už jasno, že se jednoho dne stanu katoličkou, ač jsem se dívala na tu záležitost spíše jako na věc přednosti než nutnosti.

Konečné svoje obrácení připisuji modlitbám majitelky onoho repositoria vedle jiných příčin, o nichž se zmíním až později.

Po celý můj život panoval mezi naší rodinou a jistou svatou rodinou katolickou velice přátelský poměr.

Samozřejmě, že se nepokoušeli o moje obrácení, vyjma, jak nyní vím, modlitbou. Jeden z členů rodiny, můj největší přítel, stal se později knězem; od svého vysvěcení denně při mši sv. věnoval mi memento. Vzpomínám, kterak jsem cítila, že se modlí za moje obrácení a cítila se velice uraženou, ač jsem si byla vědoma, že s ním o této věci nemohu mluvit. Po celou tu zkušební dobu před mojí přijetím do církve pomáhal mi onen kněz vším možným způsobem a podobně i jeho sestra, řeholnice řádu Dobrého Pastýře.

Dvacet roků na to, co jsem obdržela růženec, byla jsem ve Skotsku na turnée s hudební divadelní spo-

lečností, mezi níž bylo několik katolíků; a na Hod boží velikonoční vzala mne jedna z našich zpěvaček, jež byla členkou kostelního sboru v chrámu Božského Srdce Páně, na velké mši sv. na kůr. Po ní zavedla mne k P. Mathew Powerovi S. J.

Jeho jistota, že poznal skutečně a bezpečně pravdu a ji objímá, mne plnila úžasem a zajímala mne. Byla jsem až dosud zvyklá na domněnky, založené na osobní přednosti, na sklonu povahy, výmluvnosti kazatele a jiných povrchních příčinách a velmi zřídka spočívající na jasném myšlení, nemluvě o autoritě. Autorita byla mi v pravdě myšlenkou zcela novou, odezírám-li od skutečných slov Spasitelových, zmíněných v Novém Zákoně. Bylo to pro mne strašlivé zjevení pravdy. Neomylná církev uspokojuje všechny otázky, všechny obtíže; nic tu nezůstalo záhadného — jen hodně se učit.

Od té chvíle, tuším, rozhodla jsem se stát se katoličkou bez odkladu; než na poprvé nechtěla jsem toho připustit, ježto ač pud aneb to, co se pudem všeobecně zve, přesvědčil mne o nutnosti tohoto kroku, přála jsem si zvědět více o tom, co zamýšlím vykonati a tudíž zkoumati důvody pro onu klidnou jistotu, kterou katolíci zdají se mít.

Znovu byla jsem obklopena modlitbami a pomocí svých přátel z divadelní společnosti.

Když jsem byla hodně přečetla a prodělala týdenní poučení u představené konventu P. Maria Prostřednice v St. Luy, vrátila jsem se do Londýna a ihned jsem byla přijata do církve kanovníkem Edvardem Murna-

nem, který zůstal od té doby mým přítelem a vzorem až dodnes.

Naučila jsem se „Zdrávas Maria“ od chůvy, ke které jsem se vždy obracela o vysvětlení, a modlila se je skoro denně po dvacet roků — poněvadž se mi

líbilo. Jsem tudíž katoličkou, poněvadž
se za mne modlili cizí lidé, můj
přítel a Panna Maria.

*

K A P I T O L A J E D E N Á C T Á

Napsal lord Ashbourne, autor knihy „The Abbè de Lamennais and the Liberal Catholic Movement in France“.)*

Čím více jsem dorůstal, tím více jsem vyrůstal z protestantismu. Mohl jsem, postupuje obvyklou cestou víry v bibli, dále v něm pokračovati, než měl jsem býti potvrzován v anglikánské církvi a ta mne nutila učit se spoustě věcí, jež moje myšlení přiváděly do úzkých. Častěji jsem myslel na verš Shelleyův:

„Ničemu z toho, co moji tyranové znali aneb učili, nenapadlo mi, abych se učil.“

Kleště si cestu předními spisovateli, pocítil jsem na sobě zvláštní vliv dvou: Kanta (jeho „Kritika čistého Rozumu“) a Augusta Comtea. Cesta od jednoho ke druhému vede přes Hegela. Vývoj myšlenek, jak se tu dál, je nemožno nastíniti v pouhé krátké zprávě, a přec je podstatný při důvodech, které mne přivedly do církve katolické. Stačí říci, že jsem odhrnul cíp závoje a přišel k přesvědčení, že naše prostředky nejsou s to dále proniknouti.

*) Lord Ashbourne je syn prvního barona Ashbournea, lorda kancléře irského. Studoval na universitě v Dublině a v Oxfordu. Do církve katolické byl přijat v Oxfordu r. 1892. Založil Společnost Rogera Bacona a několik roků byl presidentem gaëlské ligy v Londýně. Lord Ashbourne je přispěvatelem do předních anglických revuí. Pozn. překl.

Celý svět byl přede mnou a pozitivismus byl mi bezpečným vůdcem. Ke konci jsem přišel k závěru, že pokrok patří k podstatě lidského ducha v poměru k tomu, co zoveme „vesmírem“. Přišel jsem k poznání, že katolická církev jest jediné možnou basí a zárukou tohoto pokroku a přijal jsem ji se všemi jejími důsledky. Dospěl jsem k tomu jako pozitivista, který prošel třemi stadiemi, jež popisuje August Comte. A byl jsem přesvědčen, že není možné jiné rozluštění a přec že toto rozluštění žádala a označovala Humanita.

Když jsem vstoupil do církve katolické, ohlédl jsem se kolem sebe a našel, co bylo možno naléztí aneb vyjádřiti lidským jazykem z toho, co se skrývá za oním závojem. Hlavní mojí překážkou byly „důkazy“, jež mi nabízeli katoličtí apologeté.

Dal jsem je stranou a vešel hlavními dveřmi, jež byly otevřeny přede mnou.

*

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Napsal Stanley B. James.)*

Před několika dny šel jsem náhodou kolem cigánského tábořiště, kde hrál jakýsi člověk na foukací harmoniku a jiný ho doprovázel na kvičící housle. Při tomto zvuku octl jsem se řadu let zpět v době, kdy někdejší Jake Lepierre toulal se u řeky Bow. Bylo to v devadesátých letech, ale na okamžik stalo se vše znovu skutečností. Byly to velké dny — nádherné nebe, široké obzory, nádherní lidé. Ó, jak dobře bylo tehdy probuditi se v noci a viděti nad sebou ledové hvězdy, zářící na nebi, dýchat do sebe mrazivý vzduch a cítiti štiplavý kouř dohořívajícího táborového ohně. Co jen historek jsme si napovídali! Nikdy jsem nečetl povídku, jejíž rysy by byly tak bohaté a lidské a jež by voněla tak čerstvým vzduchem, jako byly ty bezprostřední zkušenosti, vyprávěné neznámými nevzdělanými lidmi. A pak, jaká to rozkoš, když člověk po dlouhých měsících, ztrávených na prerii, spatřil opět světla hlavního města! Och, ano, nejsem podivínem vzhledem k „přírodě“ a „samotě“. Býval jsem rozrušen jak dítě nezvyklým hlomozem ulic a divy výklad-

*) Stanley B. James je známým žurnalistou a spisovatelem anglickým. Stěžejním jeho dílem je kniha: „The Adventures of a Spiritual Tramp“, v němž vystupuje autor sám jako tulák Jake Lepierre a líčí příhody a dobrodružství na svých duchovních toulkách, na něž ho vyhnalo hledání Pravdy a Boha; pozn. překl.

ních skříní. Přicházel jsem přímo z některého nákladního vagonu, v němž jsem urazil cestu tisíce mil úkradkem jako slepý pasažér, a proto bylo mi požitkem, po důkladné koupeli a jídle strčit si do úst lulku, vyjít si na chodník a pozorovati kolem kráčející pěkně oděné ženy. Miloval jsem společnost, sedící kolem kavárenského stolku, když kroky posledního opozdilce, vracejícího se domů, ztrácely se ulicí. „Civilisace! To je to pravé“, mohl jsem říci a i tak mysliti, vzdor vysokým horám s bílými pilovitými výběžky, čnicími do modrých oblaků a táborům a tulácké stravě kol nich.

Než, co to bylo, co mne dohnalo k tuláckému životu?

Nejen touha po dobrodružství. Abych mluvil upřímně, ač jsem si to tehdy stěží uvědomil, byl jsem uprchlíkem. Dovolte, abych vám to vysvětlil.

Byl jsem vychován ve středostavovském nonkonformistickém domově. Můj otec byl nonkonformistickým pastorem, a já byl od svého nejútlejšího mládí předurčen pro totéž povolání. Než, mne neuspokojovalo ani náboženství, ve kterém jsem byl vychován, ani povolání, na něž mne připravovali a jež jsem měl považovati za své. Časem slyšel jsem v nitru radu: „Nebuď pastorem, můžeš-li tomu zabrániti.“ Důvodem oněch slov nebylo snad, že by ono povolání bylo mi nežádoucím, nýbrž naopak, že to bylo povolání tak posvátné, že by je nikdo neměl přijati, mohl-li by nějakým způsobem jemu uniknouti. To byla, myslím, ona myšlenka, která byla podkladem mého neklidu v oné době. Zkoušel jsem svoje povolání tím, že jsem se snažil před ním uniknouti. Uvažoval jsem takto.

Budu-li moci mu uniknouti, pak to bude důkazem, že tu není ve skutečnosti Boží vůle, abych se mu věnoval. A nebylo to pouze zmíněné povolání, jemuž jsem se chtěl vyhnouti útekem. Mladistvý duch můj byl pobouřen proti celému úctyhodnému a strojenému okolí. Abych použil slov listu sv. Pavla k Židům, s radostí vítal jsem onu chvíli, kdy budu moci zbaviti se svého malého světa v naději, že se mi zjeví věci neochvějně. Ponechám svůj dům větrům, nechť do něho buší svými závany, a pak se ukáže, je-li zbudován na skále. Strojenost, jež mne chránila před stykem s drsnou skutečností životní, musí zmizeti. Přál jsem si vystaviti se duševním bouřím tak, aby každá falešná bezpečnost, v níž bych mohl déle setrvávat, každá pohodlná lež a samolibá domněnka vyšla na jevo. To moje zdánlivě líné ponechávání loďky života libovolným proudům na vůli v oněch letech bylo, myslím, úmyslné. — Když jsem byl někdy na prerii překvapen prudkou sněhovou vánicí, sevřel jsem stehny šiji koňovu, důvěřuje spíše jeho pudu, nežli svým vlastním pozorovacím schopnostem; a podobně nechal jsem se i nyní nésti proudem se zdánlivou bezstarostností za tím účelem, abych takto objevil nějakou řídicí Moc, jež by existovala ve Všemíru. Jako plavec může se nechati nésti proudem, nepoužívaje kormidla ani vesla, jen aby poznal směr proudu, tak i já ustal řídit loď života, doufaje takto, že bude řízena vyšší Moudrostí nežli moje. Nemíním, že mi bylo tehdy vše tak jasné, jako nyní, ani že jsem si byl jasně vědom onoho důvodu, jak se jeví v nynějším mém výkladu oné doby. Ale byl tu. V zásadě hledal jsem konečnou Realitu, již nazýváme Bohem. Počínal jsem si při tom jako školák, který kráčí po

ledě, zkoušeje, zda ho udrží. A výsledek byl tentýž. Pod tlakem tuláckého mého života, jeho rozmanitých zkušeností a nových pokušení, zmizelo tabu mého mládí. Ukázalo se, že přináleží pouze k místním a dočasným tradicím. Bůh, tak jsem si přál, musí Sám dokázati, že mu nelze uniknouti, vykonáváje svoji moc, platnou jak pro pasáka, tak i pro úctyhodného obyvatele některého předměstí. Jeho církev musí býti zbudována na Skále, objektivně, nad a mimo dosah nestálých rozmarů a prchavých domněnek mého vlastního srdce i mysli.

Když jsem se po několika letech vrátil opět do dřívějšího svého okolí, k dřívějšímu povolání, jež jsem opustil, pátral jsem i tu dále, ač za jiných okolností. Ač jsem mohl časem oklamati sama sebe, cítil jsem na dně svého srdce, že konečnou Skutečnost a Církev založenou na skále dosud nutno hledati. Ač jsem se mohl tvářiti „uklidněným“, byl jsem si vědom, že toho neučiním. V tajném záhybu mé duše byl skryt pocit utajení čehosi, výhrady. Dosud nebylo rozhodnuto o konečné mé náboženské příslušnosti.

Pokračoval jsem dosud v methodě hocha, kráčejíciho po tenkém ledě, aby vyzkoušel jeho spolehlivost. Pohrával jsem si se všemi druhy bludů a patlal se v různých náboženských kultech. Tak, jak jsem se nechal kdysi nésti proudem od táboření železničního k potulnému lesnímu a od lesního k vojenskému, tak jsem se nechal nésti proudem od nonkonformistického pravoslavlí k Nové Theologii a od ní k různým fázím socialismu. Ale pokaždé se led prolomil. Zůstala pouze jediná zkušenost, ta nejobtížnější a nejpotřebnější ze všech, dar duchovního rozpoznávání.

Přední nonkonformistický kazatel Dr. Orchard pokud mohl upravil katolickou praxi tradicím kongregacionalismu a hlásal známý „Volný katolicismus“. Člověku, zklamanému nezdarem naléztí domov v některém z dnes běžných nových náboženství, dodával návrat k historickému kředu a metodám křesťanství novou naději. Stal jsem se jeho pomocníkem a s nadšením dal se do práce v King's Weigh House a v jeho missiích v londýnské čtvrti East End, ba šel jsem tak daleko, že jsem přijal „svěcení“ od jistého potulného schismatického biskupa. Než moje nadšení mělo krátký život. Hned na první pohled bylo patrné, že nový kult byl nahonem zlátán. Nedržel dohromady jako soudržný, organický celek. Byl ve stavu vyrábění, a já ze svého místa za scénou slyšel skřipot koleček stroje.

A právě v této kritické chvíli spatřil jsem Otevřené Dvěře a vešel dovnitř. Ukázalo se, že jsou to dvěře katolické církve. Zdálo se mi, že jsem je našel skoro náhodou, zakopl jsem o práh s jakýmsi pocitem, že není-li tohle Skála, pak že tu není skály vůbec.

P. Ronald Knox v předmluvě k „The Adventures of a Spiritual Tramp“ tam, kde dotýká se této události, praví, že jsem kráčet do Církve pozpátky. A je to případně vystihnuto. Dospěl jsem k Pravdě cestou vyčerpanosti, vylučuje z uchazečů, činících si nároky na Pravdu, jednoho po druhém, nevyhověl-li daným podmínkám. V jistém smyslu vzdaloval jsem se od tradičního křesťanství, pokud jsem se jen odvážil, a sice proto, abych poznal, zda bude s dostatečnou mocí vzdorovati nakázati mi poslušnost. Byla to jen čirá nutnost, jež mi ukázala Otevřené Dvěře

katolicismu, když jsem se snažil zase nalézt každé jiné mimo ony.

Církev, do níž jsem konečně vkročil, byla pro mne s počátku příliš temnou, takže jsem nebyl s to, poznati její rozměry, ale jakmile navykly moje oči stínům věčnosti, počal jsem si uvědomovati ponenáhlu její rozsáhlost. Zde bylo místo, které mohlo mezi svými stěnami hostiti veškeré lidstvo. A když jsem se pak rozhlédl pozorně kolem sebe v této mohutné svatyni, spatřil jsem, kterak střecha její sahá až k hvězdám a základy spočívají v lůně Vesmíru. Hlasy svatých v nebi a šelest neviditelných křídel mísily se s chvalozpěvy, jež pěly lidské rty. Moje maličké, zimniční, sobecké já scvrklo se v nic. Okamžik měl jsem strach; načež ovinula Velká Matka kolem mne své rámě, a já jsem poznal, že jsem Doma.

*

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Napsal P. H. E. G. Rope.)*

Jsem-li tázán, proč jsem katolíkem, odpověděl bych mimoděk: „Proč jsem nebyl již dlouho před tím katolíkem?“ Ježto pojednal jsem již kdesi jinde o své autobiografické historii, dovoluji mi krátce říci, že po přímé milosti boží, jejíž čas a cesty jsou nevyzpytatelné, vděčím za vše modlitbám a příkladu jistého svého příbuzného světce, který předešel mne o šest roků do jednoho Ovčince. Zde chci se pouze pokusiti ukázati jisté linie, po nichž jsem se k církvi blížil.

Marně jsem se snažil objeviti mezi předky některého poreformačního katolíka aneb jen neanglikána. Moji nejbližší příbuzní mohli by se nazvati umírněnými příslušníky vysoké církve anglikánské, kotvícími kořeny v tradiční zbožnosti, jež se mnohem více, o tom jsem přesvědčen, blížila katolicismu nežli dnešní „anglikatolický“ padělek. Myslím, že by býval můj zbožný a milovaný otec divně se tvářil, kdyby byl nazýván katolíkem, než, náležel-li některý nekatolík k duši Církve, byl to on. A nemám nejmenší pochybnosti, že jeho modlitby od té chvíle, kdy poznal pravdu (zemřel, když jsem byl ještě dítětem), mocně prospěly tomu, jehož zde zanechal.

*) Autor, známý dnes katolický kněz, konvertita a spisovatel, byl delší dobu lektorem angličtiny na universitě ve Vratislavě. Pozn. překladatele.

Když jsem byl ještě malým dítětem, tři moje tety, první ze všech mých příbuzných, vrátily se ke staré víře; když mi bylo dvacet let, následovala je moje matka. Znal jsem velmi dobře jejich svatý život, než nepokusily se, samo sebou, aby i mne obrátily. Nejasně jsem si uvědomoval, že jsou zcela jiného náboženství, a jak se mi zdálo, nějak zvláštního, ale tehdy málo jsem se o ně staral. Papež byl mi osobou tak vzdálenou a tajemnou, jako čínský císař. Věc se změnila, když mi bylo šestnáct roků, a já se počal silně zajímat o anglické dějiny a stal se poněkud vrtkavým. Brzy na to zhoubný vliv Karla Kingsleye učinil ze mne fanatického, třebaš ne úplně vyhraněného protestanta, a sice z čiré hrůzy před obrem-papežem. (Je to zvláštní, že třebaš jsem ochotně hltał do sebe Kingsleyovy protikatolické fikce, jeho šovinismus a vychvalování Alžbětiných pirátů mne tehdy odpuzovalo). Až do té doby málo jsem se učil o církvi nebo církvích, pouze jen o křesťanství, které pro náhodné svoje zrození viděl jsem jen v církvi anglické. S odporem jsem se odvracel od náboženského bádání, zvláště co se Svátosti Oltářní týče, jsa v nitru skeptikem, a lnul s jakousi upřímnou láskou k nejasnému, ale jistému křesťanství, jak jsem je poznal. Ale již tehdy zarazily mne nedostatečné odpovědi anglikánského kleru — a já s radostí dosvědčuji, že ti, s nimiž jsem se tehdy setkal, byli dobří a upřímní lidé — když jsem je žádal o radu anebo o zodpovědění některé otázky.

V uvolněném ovzduší oxfordském (1898—1902), tak chabě bráněném, měla víra malou naději na další život. V této době, kdy po prvé přišel jsem do styku se

zjevnou nevěrou, s bolestí jsem si uvědomil, že hlas církve anglikánské, pokud zjednání jasna aneb vedení se týče, byl třtinou, klátící se pod každým větrem některé nauky, řídící se hodinovou modou, evolucí, jingoismem, socialismem atd. Učíci církev! Co to za autoritu učitelskou, která otrocky jako ozvěnou opakuje, co Huxley pojmenoval „chaosem předsudků, zvaným veřejné mínění?“ Takové nemohl jsem obětovati svoji vášnivou lásku k svobodě. Během tří roků stal jsem se ochotným zajatcem pohodlné sofistiky agnostické. Během této doby jsem zvěděl, že jistí anglikánští duchovní dovolávají se práva sloužiti mši svatou jako katoličtí kněží, což mne naplnilo odporem a nevolí, již čas spíše ještě prohloubil, než zmenšil. Moje hrůza před katolicismem byla mírněna pouze jistým obdivem odvahy konvertitů a pak nepochybně svatosti mnohých katolíků současných i z dob minulých. Na druhé straně oklamávati sebe a jiné podvrženým nápodobením v anglické církvi připadalo mi vždy vrcholem podvodné, neanglické, pohrdáníhodné nestoudnosti. Upřímně jsem pochyboval, zda takové počínání dá se sloučiti s poctivostí, a ačkoliv dnes vidím, že v některých případech je tomu tak, dosud se obávám, že za většinou protikatolických hnutí skrývá se vědomý podvod a zlomyslnost, jichž bezmezná drzost bude se brzy dovolávati dokonce i anglických mučedníků, jak vážně věřím. (Pružnost (rozuměj anglikatolická; poz. překl.) spatřila již na významné budově v Cambridgi dvě postavy blah. Jana Fishera a Tomáše Cranmera.) Rovněž též z duše věřím, že byla způsobena ohromná škoda mylnou sympatií několika katolíků, kteří soudí dle zevnějšku, bez vnitřní znalosti

anglokatolické mentality aneb intrik anglikánských emisarů v Římě samém. Nikdy ve svém životě jsem ani okamžik nepochyboval, že církev v Anglii až do reformace byla „římsko-katolickou“. Popírati tak samozřejmou pravdu, je dle mého soudu hodno pouze harlekýna.

Nakonec jsem s těžkým srdcem poznal radikální neupřímnost agnosticizmu, pōsy, jež má zakryti pyšnou prázdnotu a duševní lenivost, podobně jako po něm následujícího modernismu s tou pouze výjimkou, že tento nestaví se před veřejností jako křesťanský systém. Počalo mi svítati, že chovati úctu ke Kristu, ale současně ignorovati jeho nároky na božství, není ani zdravé, ani čestné. Buďto „krásná báseň betlémská“ (jak jsem ji nazýval) je věčně pravdivou, anebo je bezvýznamným klamem. Není-li však Vtělení pravdivé, co víme vůbec o Kristu? Otázka: „Co se vám zdá o Kristu?“ stala se branou vysvobození. Kolem vánoc 1904 mohl jsem říci s duší, plnou vděčnosti: „Věřím!“ Trpkost temna zmizela a naděje se znovu dostavila, ač jsem si byl vědom, že cíle není dosud dosaženo, návrat že není ještě úplný. Přál jsem si žiti jako křesťan, nepatřící k žádné církvi, chodící často na anglikánské bohoslužby; než samozřejmě to nemohlo dlouho trvati. Anglikánská nauka byla tak zmatená jako nikdy před tím, dovolávání se práva sloužiti mši sv. a udělovati svátostné rozhřešení některými jejími duchovními, falešné k nesnesení, její nauka o Svátosti Oltářní směs domněnek. Křesťanství však bylo zjevně svátostným, a já byl bez svátostí. Přirozeně, že mne to nutilo studovati otázku kněžských svěcení a anglické reformace, což jsem učinil se vši vážností. Tím bylo

to skončeno. Byv vyzván přečísti si „Roman Catholic Claims“ od Dr. Gore, učinil jsem tak, než našel jsem jeho zkroucené argumenty rozdrčeny na prach odpovědí Dom Johna Chapmana. Církev anglikánská nejen že nebyla katolickou, nýbrž byla stvůrou státu spolu splozenou zločinnými macchiavellskými odpadlíky. Pryč s podvodem! „Bez vyznání“ je humbug! Otáletí ještě déle znamenalo vydávati se v nebezpečí věčného zavržení. Nyní jednalo se doopravdy u mne „Řím nebo smrt!“ Moje idoly byly rozbity, literatura a příroda mne nechaly na holičkách, když jsem se chtěl o ně opřít, „bezvýsadná svoboda“ vedla neodvratně k otročení rozmarům, vášním a zklamáním, zkrátka k otcí lži, a já dosud nedosáhl cíle, jehož jsem musil stůj co stůj dosíci. Trapným byl můj stav, pohybující se mezi „nezrozeným zítřkem a mrtvým včerejškem“. Řím a křesťanství bylo jedno a totéž. Byla to Ruskinova díla, pomocí nichž po prvé zatoužil jsem po této velké pravdě. Nebyly to obtíže anglikánské, které mne držely zpátky, nýbrž neúspěch pochopiti povahu víry či rozdíl mezi obtížemi a pochybnostmi a v jistém stupni smrtelný strach ze zpovědi. Mezitím na podzim 1905 přijal jsem místo lektora angličtiny na vratislavské universitě a od té doby pravidelně chodil jsem na mši sv. Povznášejším dojmem působili na mne katolíci z města i z venkova. Mimo Církev bylo málo náboženství a to bylo ještě chaotické. Baval mne nápor jistého člena vysoké církve anglikánské, vyvolati zájem o zkomírající „starokatolické“ sektáře. „Všichni nepřátelé Říma jsou si přáteli“.

Konečně veškeré moje potíže či spíše nesprávné chápání víry byly odstraněny a o Zjevení Páně 1907

dostalo se mi výsady přijati podmíněčný křest z rukou zesnulého biskupa ve Shrewsbury, Allena. Den nevýslovné radosti! Dle slov Brownsonových „konvertita je zajatec, vysvobozený z vězení . . . Okovy spadnou s jeho nohou a pouta s jeho rukou“. Se známým lordem Actonem mohu říci, že církev „je mi dražší, než můj život“; než to nestačí. Členství v církvi boží je mi nejvyšší radostí a potěchou. Býti občanem věčného Říma a spoludruhem anglických mučedníků, je jistě ambicí, stačící pro časi věčnost.

Toužil jsem po skutečnosti a moje prosby byly vyslyšeny. Toužil jsem, a jak vášnivě, po svobodě a a našel ji konečně ve svobodě synů božích. Kdybych se mohl odvážiti, opakoval bych slova velikého světce: „Především,
o Pane, jsem dítětem
svaté Církve!“

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Napsal R. Erskine of Marr.)*

Domnívám se, že každý syn lidské matky, který je katolíkem, je jim milostí boží. „Milostí boží jsem, co jsem“, praví sv. Pavel a byl přec jedním ze zakladatelů církve sv. Milost boží odvedla z nás od protestantismu některé, kteří se narodili jako protestanté a jako protestanté byli vychováni; tentýž božský prostředek udržuje věrnými jich víře ty — opravdové muže a věrné ženy za všech okolností — kteří byli tak šťastnými, že se zrodili v té víře, která hory přenáší a otřásá branami pekla.

Je tudíž na prvním a hlavním místě milost boží, která z nás činí katolíky. Po tom, co bylo právě řečeno, se mi zdá, že ona vlastně poskytuje závěr, proč ta neb ona duše je katolíkem.

Přes to, ježto je tomu všude tak, si myslím, že v otázkách tohoto druhu vedle vážnějších důvodů spolupracují i menší v poměru ovšem podřaděném; a tak je tomu tež i v našem případě. Aspoň pokud mne se týče. Milost boží ráčila mi ukázati cestu a několik světských úvah donutilo mne, abych ji nastoupil.

Tuším, že to byly dějiny, které — odezíraje ovšem od milosti — přivedly mne první k církvi katolické. Od svého mládí nahlížel jsem často do dějin a tohle

*) Erskine of Marr je presidentem skotské národní ligy a současně i poslancem. Poznámka překladatele.

zrcadlo ukázalo mi protestantism jako snůšku lži. Ze světských dějin dostal jsem se trochu i do náboženských a poznal, že jako křesťanství je nejlepším náboženstvím pro duši lidskou, tak opět katolicism je nejlepší formou křesťanství, kterou někdo může vyznávat.

Jsem tělem a duší národovcem. Miluji svou vlast, jak povinni jsme všichni, a působí mi zármutek neštěstí, jež ji potkala. Vím, kolik zla napáchal protestantism ve Skotsku a z té příčiny ho nenávidím. Nenávidím ho proto, že zničil vše, co naši katoličtí předkové pro Skotsko učinili, a že udělal z mé vlasti nesmyslnou bublinu imperialismu. To, myslím, jsou dosti vážné důvody, bych nenáviděl protestantism jako politické kredo (jakož i jinak) a přičinil se, seč mohu, bych přivedl své krajany zpět ke katolictví.

„Presbyterianism“. řekl Karel II., který byl jeden čas značně pod drápy svých ministrů, „není náboženství pro gentlemana“. Tenhle princ mluvil pravdu a já se divím, že by se mohl některý Kelt, který má hlavu i srdce na pravém místě, spokojiti s takovou negentlemanskou, rozviklanou vírou. Myslím, že by bylo málo Keltů, kteří by se s ní spokojili, kdyby si dali trochu práce a samostatně rozumem ji promyslili, anebo kdyby změnily se jejich okolnosti, aby byli donuceni uvažovati o ní. A používám-li slova gentleman, používám jej v tom nejlepším, nejširším smyslu bez ohledu, co jím snad myslel král Karel. Dle mého mínění nikdo není pravým gentlemanem — nechť je jeho původ a výchova jakákoliv -- kdo se nekoří kráse, která především je vlastností Boha. Krása a presbyterianism jsou si však cizí. Je to ničemná víra. Kostely jsou holé a neslušné — hotové kolny — a

v jeho systému, který do lidí vtlačuje, není radosti ze života aneb — v mém vlastním případě — snahy žít náboženským životem, kterého se vám dostane v katolicismu, jehož krásný ritus, posvátné obrazy, sochy svatých, roucha atd. jsou tak plodnými a pěknými jeho pomníky. Nuže, Kelt právě jako Řek je od přirozenosti milovníkem krásy. Má přirozenou vášeň pro barvy a obřady; vzhledem k zevnějšímu nazývám ho gentlemansky myslícím člověkem. Mohl bych vám vyprávěti, jak to přišlo, že skotský Kelt smířil se s presbyterianismem, ale až jindy.

To jsou některé z důvodů, jež mne učinily šťastným, ač, obávám se, veskrz nehodným členem katolické církve. Je tu však ještě jedna příčina, které chci se jen lehce dotknouti, dříve než skončím. Narodil jsem se a byl jsem vychován jako protestant. Dívám-li se však zpět na uplynulá léta, vidím zcela jasně, že tato víra se pro mne nikdy nehodila. Právě tak se hodila pro mne, jako meč pro ruku. A to připisuji té skutečnosti, že duchem i povahou nikdy jsem nepatřil k ní, nýbrž ke katolicismu. A tak od svého zrození byl jsem jakoby katolíkem. Proto když nadešlo světlo a den milosti se přiblížil, přešel jsem z protestantismu do katolicismu tak přirozeně a snadno, jako losos

vklouzne při svém návratu do moře,

nebo jako když člověk vklouzne

do kalhot, které jsou

pro něho šity.

*

K A P I T O L A P A T N Á C T Á

*Napsal Wilkinson Sherren. *)*

Otázka, již jsem si často kladl, až konečně jsem našel odpověď, je — proč jsem nebyl katolíkem leta před tím, než jsem stanul na palubě lodičky sv. Petra. Dnes, kdy stojím na bezpečném mysu času a pohlížím zpět na vlnící se kraj, jímž jsem prošel, jsou mi důvody jasnými.

Pocházím z rodiny, která, pokud až možno stopovati zpět do minulosti, směřovala vždy k náboženskému projevu a činně účastnila se náboženského díla. Jeden z ní, Robert Sherwyn, je zaznamenán v inventáři kostelního majetku z r. 1547 jako starší církve Broadmaynské. Pev. John Sherren byl v r. 1641 dosazen za správce fary ve West Parley. Dorset, kde posledním katolickým správcem byl s „papežskou dispensí“ John Harwy, mnich z Montecute.

Můj otec a děd byli nazýváni rozkolníky, ač mně nebylo jasno, v čem se rozcházel. Oba, své doby vynikající methodisté záp. Anglie, vynikající kazatelé pro svoji sebezapíravou zbožnost a třídní vůdcové, těší se dosud hrdé paměti. Moje matka byla milá a zbožná žena, pro niž neviditelné a věčné bylo trvalou skutečností a jejíž život, tak rozmanitě činný, byl ustavičnou obětí.

*) Wilkinson Sherren, rutinovaný žurnalista a novelista anglický, je autorem řady knih, z nichž jmenuji ku příkladu: „Tumult“; pozn. překl.

V době mého chlapectví přicházeli k nám časem mnozí, dnes vynikající methodističtí duchovní, mužové neobyčejné zbožnosti, silného charakteru, patriarchálního vzezření. Čtení bible a modlitba extempore předcházely snídani, načež tito „otcové v Israelu“, jak jsem je slýchal jmenovati, s evangelickým zá-
palem, jenž byl v nich, rozplameňovali pětičlennou rodinu.

Nedostalo se mi dogmatického vzdělání ani v náboženské hodině, ani v nedělní škole, ani jiným způsobem; byl jsem však slovem a příkladem veden k poznání základních zásad, jimž hluboce náboženská matka, nekatolička, učí své dítě. Theologie methodistické církve měla v té době mnoho společného s evangelickým směrem anglikánské církve, a její nauka, nejasně nahromaděná v mé mysli, byla ovocem poslouchání kázání. Ovzduší, v němž prožil jsem tak zv. přípravná leta svého života, bylo prostoupeno bojovým protestantismem, a vlivům této doby připisuji vznik chorobné hrůzy před zpovědnicí, jež mne po léta strašila.

Myslím, že jsem se zrodil mystikem. První věc, již jsem napsal, byla allegorie. Strýc se strany otcovy byl prvním členem rodiny, který porušil protestantskou tradici, stav se katolíkem. Nikdy jsem se s ním ne-
setkal a někdy se mi zdálo, že jeho zoufalý krok lze si částečně vysvětliti tím, že je spisovatelem a žurnalistou a až příliš zvláštním člověkem . . . Nadešla doba, kdy jsem se vykradl pokaždé na večerní zpěvy do jednoho předreformačního kostela venkovského, a tehdy jsem poznal, že je to oltář, který jsem postrádal v methodické církvi, a že je to svátostná oběť a systém, jehož je mi zapotřebí.

V době, kdy jsem byl novinářským zpravodajem v jednom pobřežním městě mořském, zaslechl jsem slaboučké volání v nitru při „popisování“ procesí Ransonského cechu. Dojem onen zůstal mi v živé paměti. Jindy zase v jinším městě spřátelil jsem se s farářem, který je dnes generálním vikářem jisté anglické diecese. Pomocí jeho navázal jsem písemné přátelství s kanovníkem P. A. Sheehanem, irským novelistou, jež potrvало až do jeho smrti. Než ani blízký ani vzdálený přítel neřekli mi ani nenapsali ničeho, z čeho by se dalo zkonstruovati nějaké „proselytování“. V té době působila na mne zpětně okázalá nádhera minulosti, v níž zářilo historické křesťanství jako ohnivá perla. Šepot z nekonečna doléhal též ke mně, ale já sám jsem se nazýval theosofistou.

Bylo mi uloženo napsati studii o „Pouti milosti“. Zcela lehce mluvil jsem v britském museu o „jakémsi vtlučení jejím do hlavy“. Věřil jsem tomu a skoro pro sebe zjistil, že anglický lid byl okraden o víru a jasně jsem poznal, jak prudkým byl hněv lidu, protože mu podstrčili a vnutili „reformované“ náboženství. Přišla doba — žil jsem nyní v Londýně — kdy jsem si uvědomil, že všichni moji opravdoví přátelé, muži i ženy, jsou katolíky. Spíše jako pozdnímu příchozímu do Londýna dostalo se mi neobyčejného přijetí od Mr. Wilfrida Meynella a Mrs. Alice Meynellové. Když vyšla moje novela „Tumult“, upozoroval jsem, že několik kritiků schválně odbočilo, aby mohli říci několik laskavostí o jedné z hlavních osob, katolickém knězi.

Jaký to mělo význam?

Byly doby, kdy jsem byl lhostejným k ethické stránce křesťanství, nikdy však jsem nebyl delší čas lhostejný k náboženství. Četl jsem mnoho, ale nesystematicky. Řekl jsem si, že pravda je příliš veliká, než aby se vměstnala do některé lidským duchem zrobené kategorie, že existuje na světě progresivní zjevení, které činí z nauky jednoho pokolení pověru příštího pokolení, a že víru ve věčné peklo nelze smířiti s vírou v nejvyšší moudrého a dobrotivého Boha. Byl jsem si sám papežem a uznávaje potřebu veřejné bohoslužby, stal jsem se majitelem sedadla v jisté dobře známé unitářské kapli, kde nevnucovali dogmatických důkazů.

Dnes pohlížím na ono období buď jako na akt nedokonalosti, nebo gesto únavy. Pokaždé — a stávalo se to stále častěji — kdykoliv jsem obrátil svoji tvář k „Římu“, shledal jsem cestu zatarasenu návěstím „zповědnice“. V nitru zuřil jsem při pomyslení, že bych se měl v budoucnosti někdy podrobiti něčemu, co jsem považoval za vnucené porušení přirozené mlčenlivosti, za ponižující pokoření, za odporné vetření se třetího do mého rodinného života. Chorobný strach i chorobné myšlenky mne popadaly, kdykoliv jsem uvažoval o svátosti pokání, posiloval jsem se proti ní všemi možnými argumenty, jaké jsem mohl nalézt v té nejbojovnější protestantské literatuře.

Pone náhlu bledl a mizel pojem křesťanství jako anglické instituce a papeže jako cizího vladaře. Což nemyslel jsem jednou, že jsem budhistou, válečím s kharmou, toužím po nirvaně, hovořím uctivě o „Velikém Kmsi“, jenž obývá veliký bílý zámček kdesi v Burmě? Což nebyl jsem svobodným zednářem, znajícím věci, které byvši vysloveny, mohly by vyvolati

srdečné přijetí pro mne v každém kraji, který bych navštívil? Což neměl jsem jistoty, že, ať navštívím kteroukoliv zednářskou lóži, budu vždy doma?

Proč jsem se stal katolíkem? Sebe zkoumání mne přesvědčilo, že jsem byl již polovičním katolíkem. Přál jsem si zajistiti si pevné a hluboké kotviště ve světě, v němž až dosud jsem se cítil potulným pozorovatelem. Oba moji rodičové byli nyní mrtvi, i byl jsem zbaven jedné překážky, ač tato okolnost nemohla zůstatí silným pomocníkem proti ostatním, jež mne odstrašovaly. Měl jsem se státi katolíkem, ale ani rozum, ani touha to nebyly, jež mne přivedly do jednoho, pravého ovčince.

Zcela prostě svoje obrácení připisují zázračnému konu milosti boží a považují za svou povinnost říci to před světem. Konečně jsem se zúčastnil mše sv. Bylo mi, jako bych vystoupil z temné jeskyně na čerstvé slunné hory. Věděl jsem. Coś ve mně zaplálo. Jakési světlo zazářilo. Zrodil se jakýś úmysl. Vše ve mně bylo naplněno poznáním skutečnosti toho, co nelze vysloviti.

Neztrácejte času, přijal jsem od faráře poučení a vysvětlení. Rozum a porozumění byly čím dále více uklidněny, jakmile objevily se vnější linie vznešené stavby katolické víry. Počal jsem zapouštěti kořeny, ač ne rychle. Nadpřirozená Milost, která tak zázračným způsobem se dostavila, když jsem po prvé byl přítomen mši sv., neopustilo mne, když jsem se dostal do boje s největší svojí těžkostí — uznání a víra ve svátost pokání. Po podrobení — jak jsem rád! — cítil jsem se jako hoch, který po celoročním pobytu v zatuchlých místnostech kolejních opouští školu a jde na prázdniny. Shledal jsem, že učení církve je božsky uspořádáno

a udržováno, našel jsem církve svých otců, jež více než jsem kdy myslil, odpovídala mé touze po postupném zjevení pravdy, pořízením dle pravdy a bezpečnosti života a smrti svojí pevnou a jistou nadějí v nesmrtelnost.

Proč jsem katolíkem? Proč je dítě v domě svých rodičů? Někdy si myslím, že jsem byl v duchu vždy katolíkem. Někdy uvažuji, nemá-li kraj, v němž jsem byl vychován, Dorset, srdce Wessexu — který za dnů předreformačních měl poměrně více klášterů nežli jiné kraje anglické — nemá-li co činiti s utajeným katolicismem v mnohé, tak nekompromisně protestantské rodině.

Fakt tu je, Deo gratias. A když tak o tom přemýšlím, myslím rovněž na objev, který možná čeká na každého z těch nových poutníků, kteří den co den kráčejí po posvátných místech naší země, kde denně zjevuje se mysterium fidei . . .

Proč jíti hladov, když na tě
čeká blaživý pokrm?

*

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Napsala Anna Pritchardová.

Byla jsem vychována v rodině nonkonformistické, baptistické starého rázu, kde se hlásá Kristus a jeho vykoupení a v ně i věří, a kde jsou společné rodinné modlitby a denní čtení Písma. Vzpomínka na Spasitele je úzce spjata s mými nejstaršími vzpomínkami dět-skými, z nichž první je „žalm 23.“ (jak jsme jej po-jmenovali), který jsem se naučila a odřikávala na klíně babiččině.

První náboženská potíž dostavila se u mne, když mi bylo asi třináct roků. Můj otec (který zřídka kdy mluvil o náboženství, ač žil podle něho) tázal se mě jednoho dne, zda bych si nepřála býti pokřtěna. Tuším, že mě neočekávaná tato otázka zarazila. Dala jsem neurčitou odpověď, jež byla asi považována za jakousi dětskou rezervu. Později byla jsem pozvána knězem, abych ho navštívila. Dal mi tutéž otázku, a já dodnes ne-vím, proč jsem mu odpověděla : „Ano, řeknete-li, mi proč musím býti pokřtěna“. Načež citoval slova : „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude“. To mě sužovalo, neboť, proč jsem žila tak dlouho bez křtu, když je tomu tak? I vzpomněla jsem si, že některé moje přítelkyně byly pokřtěny, když byly dětmi. Mám za to, že se mi pak dostalo poučení o křtu dospělých, ale to mě neuspo-kojilo, neboť se pamatuji, že jsem se tázala „Jak víte, že vy máte pravdu a moji přátelé z anglikánské církve ne?“

Byla jsem poukázána na Písmo jako svědku, než to mi nestačilo, i odcházela jsem, zanechávajíc dobrého onoho muže celého pobouřeného a cítíc v nitru rozvrácenost duševní.

Od té doby, kdy jsem odmítla křest, ponenáhlu ztrácela jsem spojení s náboženstvím svých rodičů. Vyrůstala jsem se sklony ke skepticismu, přela se o stvoření a pádu prvních lidí, o Jonášovi a rybě, a ježto vzbuzená mnou sensace působila radost, hádala jsem se ještě více. Později jsem vstoupila do koleje a setkala se u svých druhů studujících se všemi odstíny náboženských věr, a mnohdy dolehla na mě těžce otázka: „Co je pravda?“ Byla jsem v Londýně i proběhala jsem v neděli kostely mnoha sekt a církví, rovněž i Bromptonskou Oratoř. Bylo to jediné místo, kde jsem cítila kolem sebe ovzduší modlitby, a ačkoliv jsem nešla nikdy do ní na bohoslužby, přicházela jsem sem občas, abych se pomodlila, řekla bych, „k neznámemu Bohu“.

Poutala mě středověká historie a literatura, a když jsem se stala učitelkou, toužila jsem ještě více po slově, které věřilo ve sv. Grál a které vytvořilo ty podivuhodné katedrály a ukázalo víru ve svých dílech. I řekla jsem si po druhé: „Kdybych si zvolila nějaké náboženství, pak jen katolické, než neznala jsem katolíků a zdálo se mi nemožným, že by v Anglii žila dosud víra. Představovala jsem si, že se tu může jednat jen o několik obnošených pověr, udržujících se dosud z minulosti, jež mě však od sebe odpuzovaly, ježto jsem je považovala za travestie skutečnosti: papírové růže místo skutečných květek božích. Na to přišla světová válka se všemi starostmi a úzkostmi a otcova smrt — velký

osobní žal. Po prvé pomodlila jsem se u jeho rakve opravdovsky Otčenáš a znovu dostavila se touha, jež mě nutila poznati pravdu a opravdověji prositi o Světlo.

Ponenáhle rostlo v mém nitru přesvědčení, že jediné katolická církev chová tajemství, že ona jediná je strážcem sv. Grálu a tajemství staré anglické víry, že ona byla za těch šťastnějších dnů poslední autoritou v otázkách náboženských a mravních. Načež dostavila se otázka: „Osobuje si až dosud tuto autoritu? A pakliže ano, jaké jsou její požadavky a závazky? Nepatří k podstatě věci je zkoumati?“

Přítelkyně, s níž jsem bydlila, byla anglikánkou a ráda by bývala, abych se jí stala též; než nebylo mi možno. V té době i ona cítila pochybnosti, které vedly ji ponenáhlu k Římu, ale každá zmínka tohoto druhu mě odrážela. Pracovaly jsme v těsném styku s manchesterskou universitou a denně navštěvovaly veliký kostel Nejsv. Jména. Při diskusi o některých historických otázkách jsem ji pravila: „Přála bych si poznati, čemu učí katolíci dnes — naše anglické historické příručky jsou jednostranně sestavené ve prospěch protestantismu“. „Proč nejdete do kostela Nejsv. Jména a nepřesvědčíte se?“ odvětila. Všimly jsme si na vyhláškách kcostelních dveří, že budou konány „dialogy“ o jistých náboženských otázkách. Shodly jsme se, že na jeden z nich půjdeme. Při poslouchání jsem si uvědomila, že oponent (nevěděla jsem, že to byl kněz), uvádí některé z mých vlastních námitek proti tomu, co jsem považovala za víru, i vznikla ve mně touha, poznati vlastní svůj duševní stav.

Napsala jsem mu (byl to dp. rektor Bernard Butler T. J.) a dostala svolení k rozmluvě. Nevím, jak se

to stalo, ale to vím, že jsem žádala sama za náboženské poučení. Při návratu domů vyprávěla jsem o tom své přítelkyni. Moje počínání zdálo se spíše působiti jí starosti, než radost, i bála jsem se jí říci, že jsem již učinila první krok k Řimu, neboť ona, jak se zdálo, rozhodla se zůstat tam, kde byla. K mému úžasu klidně mi oznámila, že půjde příště se mnou na katechismus.

Za pět měsíců na to byly jsme obě přijaty do jednoho pravého ovčince. Když jsem po prvé přijala Tělo Páně, zdálo se mi, že hledání je skončeno: dnes vidím, že teprve začalo, neboť církev, jako hospodář vynáší stále na povrch poklady nové i staré.

*

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Napsala Mrs. C. E. Jeffery.

Byla jsem přijata do církve katolické víc než před padesáti lety, když jsem byla ještě velmi mladá. Netřeba říkati, že tehdy bylo vše jinší než dnes. Konvertitů bylo o tisíce — ba mohu říci o desetitisíce méně a předsudky proti církvi katolické byly daleko silnější. Ve skutečnosti byli ještě tehdy mnozí vzdělaní lidé, kteří pevně věřili, že papež (tehdy Pius IX.) je ancikristem a Řím purpurovou ženou z apokalypse. V oněch dobách byla anglická církev stále ještě starou, dobrou a neochvějně protestanskou církví státní, jakou byla od té chvíle, kdy povolána byla pannou Bessovou k životu a nezeslabili ji pobuřující zprávy o rozluce církve od státu.

Dovolte, abych ihned na počátku prohlásila, že při mé konverzi nebylo ničeho dramatického. Naopak, pohlížím-li zpět na uplynulá léta, jsem mnohdy skoro v pochybnostech, zda moje konverse je vůbec konverzí v obyčejném slova smyslu, ježto se nepamatuji, že bych někdy nebyla mocně poutána církví římskou a duší i srdcem s ní nesympatisovala.

Abych objasnila svoji posici a naznačila ovzduší, v němž jsem se zrodila a byla vychována, musím podotknouti, že pocházím z kněžské rodiny, neboť můj otec, děd, strýc a mnozí z mužského příbuzenstva byli obročníky státní církve. Můj otec, jenž byl fará-

žem v Somersethiru, zemřel, když mi bylo deset let. Po jeho smrti ztrávily jsme my děti s matkou větší část doby v domě naší babičky ve Warwickshire. Byla to statná stará paní ze staré Viktorianské školy, laskavá, ale až příliš přísná, takže my děti měly jsme před ní uctivou bázeň.

Moje nejstarší dojmy náboženského rázu týkají se ranních modliteb v jídelně, kde se shromažďoval celý dům. Moje babička četla modlitby v čele stolu, zatím co služebnictvo klečelo kolem, obráceno tváří ke zdi. Pouze scházela kuchařka, kterou volaly povinnosti jinam, a zahradník, úctyhodný ženatý muž, který i s rodinou byl katolického náboženství. Neděle byla pro nás dnem hrůzy a jak myslím pro většinu dětí v této době. Když bylo po snídani, seřadily jsme se v nejlepších slintáčkách a nabíraných nákrčnicích a s rukama za zády ubíraly se na katechismus. Byl to známý anglický katechismus, začínající otázkou: „Jak se jmenuješ?“, nač jsme měly odpověď hned po ruce. Následovala další otázka. „Kolik je svátostí?“, načež se odpovídalo: „Pouze dvě: křest a večeře Páně“. Podotýkám, že dnes mají anglikáni nový katechismus, upravený dle katolického, než to se stalo hodně dlouho potom. Když jsme si zopakovaly katechismus, odebraly jsme se pod dozorem mladičké chůvy do kostela. Dobře se pamatuji na onen kostel. Můj děd, dávno už zesnulý, byl tu farářem a ježto onen kostel byl typem všech ostatních v tom kraji, chci jej popsat. Byl to veliký kostel (předreformační), velice starý a velice studený v obojím smyslu: duchovním a fyzickým — s jakousi směsí zápachu kostnice, stuchlého vápna, zetlelého dřeva a rohožek — a rovněž i tlející-

cího lidství několika pokolení farníků, přicházejících sem do plesnivějšího prachu na kamenných dlaždicích lodě.

Mimo to působil kostel děsícím dojmem „skutečné nepřítomnosti“, což zdá se býti vlastní všem velmi starým kostelům, kde panovala kdysi Velká Přítomnost a už nepanuje. Něco podobného necítiti v moderním anglickém kostele. Měli jsme vysoké kostelní lavice s ošumělými červenými závěry, kazatelnu s trojí stříškou a věkem už sešlý stůl k přijímání na jedné straně s Desaterem božích přikázání a na druhé s tabulkou příbuzenstva („muž nesmí se oženit se svojí babičkou“ atd., atd. Obyčejně jsem to studovala během kázání). V kostele byla vysoká galerie, kterou zdobil lev a jednorožec a na galerii shromažďoval se obyčejně kostelní sbor, sestávající z venkovských mužů a hochů, jichž příchod zvěstoval hřmotný klapot ocvokovaných botů na dřevěném schodišti a hlučné ladění primitivních hudebních (i nehudebních) nástrojů, jako prasklých houslí, flétny a tlustého pozounu. Bohoslužba sestávala samozřejmě z obvyklé ranní pobožnosti z „knihy obecních modliteb“, o níž mluvil nedávno lord Halifax jako o „naší národní liturgii“, již, jak jak ujišťoval posluchačstvo svoje v Albert Hallu, papež ochotně svolí dále používat, splní-li se sen jeho života a dojde-li ke „korporativní unii“ s Římem.

Následovalo pak kázání, které četl kněz, oblečený v obvyklý ženevský talár se štolou, z rukopisu. Bylo nekonečně dlouhé a zrovna nad hlavami venkovského lidu pronášeno. To však nevadilo, aby shromáždění, podrobivši se resignovaně nevyhnutelné týdenní nudě, klidně nedřímalo, anebo odpoutavši svoji mysl od

šťastných věčných pravd kněžových, nemyslílo na své vlastní záležitosti. Občas došlo k rozptýlení, způsobenému tím, že kazatel ustal v řeči, mezi tím co učitel uštědřoval tělesný trest některému mladistvému hříšníku, dopadenému při cucání cukrovinek, které ho prozradily svojí vůní. Nesmím se však déle zdržovati při vzpomínkách na své dětství, které tu podávám jedině proto, abych ukázala stav věcí v anglické církvi v oněch dobách a účinek, jaký měly na moji mysl. Dost možná, že byl ve mně vždy silně vyvinut umělecký temperament, neboť už jako dítě milovala jsem krásu, kdežto ohyzdnost a chmurnost našich kostelů a bohoslužeb mne pobuřovaly. Žalmista napsal: „Miloval jsem krásu domu Tvého, Pane, a místo, kde sídlí Tvá sláva“. Jaká byla však krása v těch kostelích, do nichž jsem chodívala? Těžko bylo si představití „slávu Boha“ v nich přebývajícího.

Myslím, že převládala ve mně vždy myšlenka, že v náboženství musí býti něco víc, než nudná kázání a modlitby; cosi víc, co jsem určitě tušila. Později jsem ovšem poznala, co to bylo. Nevím, kdy po prvé mi zásvitla záře, že je tu ještě jinší náboženství, zjevně zcela odlišné od našeho, zvané římsko-katolickým náboženstvím, o jehož členech se mluvilo jako o „Římanech“ anebo méně zdvořileji „Papežencích“. Hned od počátku zaměstnával tento lid moji mysl. Proč, nevím, leč, že se mi zdálo o nich cosi tajemného; byli v nelásce a s tou neláskou bylo cosi smíšeno, co vzbužovalo samoděk úctu a vážnost.

Snad možno to přičítati i té okolnosti, že v našem sousedství žila jedna nebo dvě staré rodiny katolické; statkáři a lidé jistého postavení, jako na př. Ferrer-

sesové z Baddesley Clintonu a Throckmortonsové z Coughton Courtu, o nichž jsem slyšela při příležitosti mluvit. Zdá se mi, že měli vlastní soukromou kapli a kaplana, který staral se o duchovní potřeby několika málo katolíků, roztroušených po okolí, počítajíc v ně i zahradníka babiččina a jeho rodinu. Samozřejmě, že žádný z nich se neobjevil v našem kostele. Tázala jsem se, proč, i bylo mně řečeno, že jsou římskými katolíky, a římsští katolíci že chodí do svého kostela. U sebe jsem myslela, že je to chvályhodné. Neříkáme každou neděli ve Věřím v Boha „Věřím ve svatou církev obecnou?“ Kterak tedy jich může být víc než jedna? Dále, o těch Throckmortonsech a ostatních mluvilo se vždy jako o „katolicích“, kdežto my, členové církve anglické, byli jsme nazýváni — a to s pýchou — protestanty. Což nebyla královna protestantkou a „nejvyšší hlavou“ naší reformované církve? Každý však věděl, že Throckmortonsové a Ferrersové nezměnili nikdy svoji víru, nýbrž drželi vždy při tom, čemu staří lidé na vesnici říkali „staré náboženství“. Počala jsem se tedy velice zajímati o tyto římské katolíky. Tu a tam spojovala jsem je s jistým obrazem, který mne již jako dítě zajímal. Byla to olejomalba vnitřku cizí kathedrály — myslím že Antwerpské. U oltáře, na němž byly tenké svíce, sloužil kněz ve zlatém nachovém rouchu jakýsi tajemný obřad, zahalen čímsi, co vypadalo jako mraky kouře. (Dosud neslyšela jsem nikdy o incensu)

Co to ten kněz dělal? Žádný obřad v našich chrámech neposkytl mi k tomu klíče. Vyptávala jsem se, i bylo mi řečeno kterýmsi příbuzným, který mnoho cestoval, že ona kathedrála je cizí — římsko-katolická —

a obřad onen, že je mše. Mše! Slovo to mnou poněkud zachvělo. Vzpomněla jsem si na básně Scottovy, které jsem měla vždy ráda. Jedna z nich z nich začínala:

„Papež sloužil slavnou,
slavnou mši
v den sv. Petra“,

a pokračovala:

„Papež sloužil sv. mši,
a lid klečel kolem“, atd., atd.

Já jsem však stále myslila, že mše je modlářským a pověřeným obřadem, podobně jako i ostatní „římské zvyky“, jež byly zničeny za slavné reformace, kdy místo nich nastoupila naše „čistá“ forma bohoslužby. Moje sympatie byly však na straně katolíků, a čím jsem byla starší a čím víc jsem studovala církev v jejích dějinách a učení, tím stávaly se moje sympatie vřelejšími. Mohu říci, že se mi při mém hledání pravé církve dostalo z venku jen málo pomoci, ježto jsem katolíků neznala a měla přístup jen k několika knihám katolickým,

Jen jednou vešla jsem do jistého katolického kostela. To bylo tehdy, když mne, dítě, vzala s sebou moje mladá teta, sestra matčina, jež byla vychována ve Francii a později vstoupila do církve, na požehnání do katolického kostela v Baxbury. Nikdy na ten okamžik nezapomenu. Nepůsobila na mne ani tak světla, květiny, hudba a bílá Hostie pod baldachýnem, jako úcta a zbožnost klečícího lidu a příjemný vzduch v kostele, který nebyl zavřen od neděle do neděle a proto nepáchl plísní a ztuchlinou.

Trvalo by dlouho, kdybych měla vylíčiti další kroky, které mne konečně přivedly do církve. Mně zdálo se to býti vždy tak zcela prosté, a proto nebyla jsem nikdy s to pochopiti, kterak je to možno, aby jiným konvertitům naskytlo se na cestě tolik překážek a obtíží. Jakmile jednou jste jistí, že církev římská je pravou církví, založenou Ježíšem Kristem na skále Petrově, vše ostatní následuje samo sebou. Je-li Bohem ustanovenou autoritou, nemůže se mýliti. Pročež jedinou vaší povinností je, abyste věřili všemu, co praví. Svolíte-li k tomu, jste ušetřeni veškeré další zodpovědnosti.

*

K A P I T O L A O S M N Á C T Á

Napsala G. J. Romunesová.

Taková otázka není lehkou zodpověditelná, leč by snad člověk prostě řekl, jak to učinil i ve svém článku p. Chambers: „Poněvadž se mi dostalo daru víry“, a já bych k tomu ještě dodala: „A já jsem slabě na ni reagovala“. Velice slabě, když po prvé pocítila jsem ve svém nitru, že musím opustiti to, co se mi zdálo býti „Matkou Církví“, a odejítí tam, co mi připadalo pouští.

Nutno však zahleděti se poněkud nazpět. Jako mnozí jiní moji vrstevníci, vyrostla jsem v ovzduší nízké církve anglikánské (ne úplně evangelické). Moje matka pocházela z rodiny, patřící k vysoké církvi anglikánské, a já nikdy nezapomenu na tu radost, jakou jsem pocítila, když jsem našla několik jejích knih. Moje vychovatelka všimla si jedné: „Vůdce, kterak ztráviti svatě advent“. Rázem větrila tu papeženství. Možná, že na titulní stránce bylo jméno Puseyovo. Prosila jsem tedy o „Církevní rok“. Byl uveden v knize „Daisy Chain“. Dali mi ho. Mohu říci, že Keble a jeho milovaná žačka sl. Jonge vychovali mě dle zásad vysoké církve anglikánské (nikoliv anglikatolické). Následovaly pak knižky biskupa Wilkinsona a sl. Sewellové. Tyto byly spíše chorobné. Dětské chyby zveličovala ve hříchy a křesťanský život učinila strašlivým břemenem — důkazem je rozmluva v „Laneton Parsonage“ mezi

hodným knězem a děvčetem, které myslí (truchlivě) na to, že má býti confirmováno. Církev katolická byla mi úplně neznámým zjevem, o němž děla se příležitostně zmínka v protestantských dějinách.

Tuším, že nějaký čas před mým šťastným sňatkem vnucovala se církev sama do mé fantasie. Byla jsem v cizině, kde jsem se zúčastnila mše sv. ve francouzských kostelích. Byla jsem se svými bratranci, kteří patřili k svobodné církvi skotské a byli mými poručníky, u audience u papeže Pia IX. a znala jsem theorii větví o církvi.

Život ubíhal. Stala jsem se „anglokatoličkou“, jak jsme si sami říkali. Jedno musím říci. Ti anglokatolíci které jsem skutečně znala, ať kněží, či laici, byli upřímní a zbožní a mnozí z nich opravdu svatí. Když jsme opustili Oxford, kde jsme žili několik roků, navštěvovala naše rodina kostel sv. Maří Magdaleny, Munster Square, N. W. a pak sv. Matouše ve Westminsteru. V obou kostelích pěstěn byl život modlitby. Kněžstvo, tak aspoň myslím, dbalo zevnějšího ritu, než to nebylo hlavní, čemu jsme se učili. Moje jediná dcera, nadaná a hezké děvče, vstoupila do anglikánského sesterstva a po šesti letech svatého, zapíravého a celkem šťastného života zemřela.

Ještě před tím počaly mě trápit pochybnosti a strach. Vzpomínám, že po dlouhou dobu trápila mě hlavně myšlenka: „Je možno, aby církev katolická nebyla pravá? Je možno, aby tak ohromný počet římských katolíků se klamal?“ Neobhajuji této ideje, prostě ji konstatuji jako první článek přitažlivosti církve katolické. Pomalounku zmátla otázka autority dosud mladistvou moji mysl a pokračovala dále ve svém díle.

Přečtěte si Goreho „Roman Catholic Claims“. Přečtla jsem známou tuto knihu ne jednou, takže moje drahá dceruška objevivší, že čtu „Roman Catholic Claims“ a „History of the Oxford Movement“, učinila vtip, že je to jistě znamení choroby, které se říká římská horečka. Načež následoval mimořádný rozvoj hnutí, známého pode jménem modernismus v anglické církvi.

„Lux Mundi“ mě strašně fascinovalo. Zнала jsem skoro všechny pisatele, a směr knihy, houževnaté trvání na Vtělení a božství Kristově, úplně si mě podmanily. Spisovatelé měli tak šlechetné touhy. V předmluvě citována byla slova P. Gratryho, týkající se povolání apoštolského a prorockého, by totiž náboženské formule tajemného a posvátného jazyka byly přeloženy do obyčejného jazyka, aby v každé době znělo Slovo boží.

„Lux Mundi“ a několik jiných spisů Mr. (nyní biskupa) Goreho o různých knihách Nov. zákona, několik filosofických úvah Illingworthových hlavně jeho Bamptonské přednášky staly se mojí duchovní stravou.

Kanovník Scott Holland konal v kostele sv. Pavla kázání, plné hlubokých myšlenek ani ne tak věroučných, jako spíše povzbuzujících.

Jen co nadšení dostalo se od něho křesťansko-sociální jednotě a spolku Zjevení Páně! Kdo by mohl někdy zapomenouti na něho při schůzích, které konala univerzitní misie pro střední Afriku?

Ty časy jsou již pryč. Po „Lux Mundi“ následovala díla méně orthodoxní. Bylo cítiti, že se uplatňují jinší vlivy. Šeptalo se, že Dr. Sanday, miláček všech, pochybuje o panenském zrození Páně a divoké zprávy všech druhů počaly rušiti klid mnohých duší. A současně s těmito obavami objevila se opravdová strašlivá

herese, největší bezzákonitost a pohrdání autoritou jakéhokoliv anglického druhu. I „Anglokatolíci“ byli s nimi zajedno. Staří vysocí církevníci, traktariáni Pusey, Keble a jiní se oženili; podobně učinili mnozí kněží vysoké církve. Než těmže anglokatolíkům zdál se býti sňatek kněží neodpuštělným hříchem. Někteří schvalovali vzývání svatých a jiní ne. Někteří klonili se k liberalismu v náboženství, druzí ne, aťd.

Ponenáhlu prohlubovalo se ve mně přesvědčení, že strana anglokatolická je pouze stranou, myšlenkovou školou; že většina biskupů ji nemá ráda a někteří ji pronásledovali a že konečně evangelíci mají zrovna tak právo býti v církvi anglikánské jako my. Anglokatolíci vysvětlovali a vykládali, co se neshodovalo s jejich názory, Právě tak i evangelíci. Lidé, známí jako umírnění anglikáni, shodují se ponejvíce s tím, co zváno je „moudrostí“ církve anglické, a duchovenstvo i laici této strany vykonávají částo mnoho dobrého ve farnostech; povzbuzují jednoty matek a spolky dívek. Snad nevzbuzují mnoho nadšení, než, znovu opakuji, líší se mezi sebou.

Rostoucí herese a pohrdání autoritou přivádělo mne stále blíže k pravé církvi. Dosud byla jsem daleko, bych mohla pochopiti katolickou posici. Myslím, že několik historických novel Msgra Bensona přivedlo mne ještě blíže. Četla jsem pak přednášky Wilfrida Warda o Newmanovi „Problémy a osoby“ a nakonec samého velkého kardinála. Přítel Pavel Kegan před lety daroval mi Newmanovy „Meditace a modlitby“ a prosil mne, abych uvažovala o nárocích církve. Měla jsem pouze jednoho nebo dva přátele. Když jsem konečně cítila, že je mi zapotřebí skutečného přítele,

nešla jsem ke knězi, jak jsem snad měla učiniti, nýbrž ke své drahé přítelkyni, pí. Wilfridě Warolové. Konečně po 2—3 měsících utrpení, pochybnosti, boje a zoufalých modliteb nadešla chvíle, kdy několik slov v jednom ze spisů kardinála Manninga donutilo mne požádati o náboženské poučení. Nepotřebuji dále pokračovati.

Ubohý konvertita i na prahu církve je často zmaten a smuten. Jsou tu přátelé, které zarmoutí, ne-li proti sobě popudí, je tu oblíbená práce, kterou se zájmem člověk konal a již se musí nyní vzdáti.

Nějakou radostnou ekstasi v den svého přijetí do církve jsem nepocítila. Jako ve všech velkých dnech svého života cítila jsem se i tehdy mrazivě chladnou. Člověk nepřichází na poušť, nýbrž domů, do rozsáhlého domu, do domu božího.

Veškeren strach, který člověk zakusil, veškeren neklid zmizí. Člověk poznává, že přináleží Církvi a nikoliv nějaké myšlenkové škole. A může pouze doufati, jak praví P. Faber, že jeho život bude ustavičným zpíváním Alleluja a ustavičnou cestou do Emauz.

*

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Napsala Viktorie Rickardova.

Z jakýchsi hluboce skrytých důvodů, které nemůže nikdo vysvětliti, rodí se v nás jisté sklony, které, třeba je život na čas odvál, vracejí se znovu, hnány silou mocnější nás samých.

Pokud se mne týče, kráčela jsem nerovnou cestou, ježto jsem instinktivně byla vždy katoličkou, ač jsem prošla branami církve teprve po několikerém obcházení kolem nich. Narodila jsem se irskou protestantkou, ježto můj otec byl jedním z nejsnášenlivějších a duchem nejliberálnějších kněží nepatrné, ale vynikající skupiny, kteří byli a jsou v nitru Irčany a kteří prokázali církvi, k níž přináležejí, tolik šlechtných služeb.

Byl to můj vlastní otec, který první učil mne správně chápati dějiny katolické církve, v níž našel mnoho věrných přátel, s nimiž spiat byl vždy sympatickými city. Mým domovem bylo jižní Irsko, kde jsou protestanté v mizivé menšině, než, ač věřím, že na jiných místech může panovati jakési nepřátelství mezi protestanty a katolíky, u nás tomu tak nebylo. Kdo žije mezi katolíky, kteří jsou velmi často chudými ve smyslu tohoto světa, pozná, jakou slávu a krásu dodává katolicismus životům jinak těžkým a spletitým, přesvědčí se o lidskosti a něžnosti jeho, jež neviditelně vede ho k teplu a světlu, které nabízí. Dogmatická a historická stránka otázky mne nikdy nezajímala. Myslím si, že

můj duch pracuje dle různých linií a není to ani dogma ani historie, ale sám život, o nějž dle mého zdání hlavně běží.

Tuším, že se mi dostalo nejsilnějšího potvrzení všeho toho, když před lety přijela jsem do královského hrabství navštívit hocha, o jehož osud jevil můj otec veliký zájem. Byl v průmyslové škole, kde nalezenci a malé prašivé ovce jsou přetvořovány v zodpovědné občany. Takové ústavy, třebaže dosahují vysokého stupně zdatnosti, obyčejně působí deprimujícím dojmem; než, co mne zarazilo, byla kaple pro hochy, stojící uprostřed technických škol a dílen, kterou si tito sami vlastnoručně krásně vyzdobili. Byl drsný, pozdní podzimní den. Bylo po požehnání. Několik hochů roztroušeně klečelo v lavicích, a v malounkém kostele panoval hluboký klid. Napadlo mi, že tyhle děti, třeba sirotci, nebo rodiči opuštěny, nejsou bez domova. Zde jsem se přesvědčila víc než kde jinde, že tohle je ona církev, kterou založil sám Kristus, takže ani ten nejposlednější, ani ten nejnešťastnější v ní není bez domova.

Zpětnými vlnami — nemohu nalézt vhodnějších výrazů — byla jsem zanesena blíže k definitivní změně, kterou jsem měla eventuálně prodělati; než snad právě proto, že jsem se dostala tak těsně k bráně církve, bylo mi nesnadno překročit poslední čáru, dělící mne od tohoto kroku. Moji přátelé-katolíci všichni na mne naléhali, abych ničeho nečinila, dokud poslední bod nebyl dosažen, ač nikdo nebyl s to říci, co je ten poslední bod.

Objevila se na cestě jedna překážka, která, třebaže zdá se jiným zcela bezvýznamnou, u mne hrála jistou roli a způsobila odklad a nerozhodnost. Pro katolíky

anglické otázky náboženské a politické nepřekážejí jedna druhé, ale v Irsku a pro Irčana je tomu zcela jinak. Bylo velice nesnadno odmysliti náboženské názory od bojů a zuřivosti a nalézti cestu k míru za pomoci některého vůdce, jehož osobní cítění bylo silně politické. Člověku je zapotřebí chleba, nikoliv kamení, a třeba že mne učili pohlížeti na katolickou církev jako na instituci, stojící nad stranami, cítila jsem tehdy a dosud cítím silný odpor proti zanášení náboženství do politiky.

Dnes vím, že jen nepatrná část katolíků považuje za povinnost mávati politickými prapory a stotožňovati se se zuřivou propagandou, což zdá se mi nyní zcela bezvýznamným; než byl čas, kdy mne to krajně zaráželo.

Posledních pět roků před konversí snažila jsem se sama sebe přesvědčiti, že nezáleží na tom, čím člověk je a kterou církev uznává. Jedna církev jako druhá, jen když se snaží člověk míti v úctě její učení; tak aneb podobně jsem cítila tehdy, až se znenadání cosi přihodilo v mém životě, co roztříštilo v trosky tuto theorii a způsobilo, že jsem se obrátila o pomoc tam, kde jedině bylo možno ji nalézti.

Nyní nemám již skoro, co bych řekla. Když jsem byla mladá, tu čas od času vždy cosi táhlo mne k církvi, načež zase následkem přílišné dávky „sleposti naší smrtelné přirozenosti“ byla jsem od ní odpuzována. Přejít z církve mé mladosti do církve katolické nezanechal jizev, pouze zatlačil mne těsněji k živé vzpomínce na otce. Když jsem přišla k P. Leonardu C. M. pro trpělivé a laskavé poučení, které mi posky-

toval po dobu tří měsíců, ani jediná obtíž nevyskytla se pro nás, abychom se musili o ni příti.

Vím, bude se zdáti, že začítí jako irská protestantka a skončítí jako katolička, znamená projít dlouhou vzdálenost, a přec ve skutečnosti byla to jen krátká — zcela kratičká cesta, a moje poutní cesta je nejlépe vyjadřena slovy S. R. Lysaghta v jeho knize „My Tower in Desmond“, kde praví: „Jako jsem si kdysi představoval, že žebřík Jakubův, dosahující nebe, dotýkal se země za naším dvorem, tak každá cesta do Nekoněčna počíná pro mne pod ochranou těchto mezí“.

*

O B S A H

	Strana
Kapitola první	5
Kapitola druhá	12
Kapitola třetí	18
Kapitola čtvrtá	27
Kapitola pátá	35
Kapitola šestá	40
Kapitola sedmá	47
Kapitola osmá	53
Kapitola devátá	62
Kapitola desátá	67
Kapitola jedenáctá	71
Kapitola dvanáctá	73
Kapitola třináctá	79
Kapitola čtrnáctá	85
Kapitola patnáctá	88
Kapitola šestnáctá	94
Kapitola sedmnáctá	98
Kapitola osmnáctá	105
Kapitola devatenáctá	110

Nakladatelství JOSEFA BIRNBAUMA v Brtnici.

Beletrie:

- Andrejev:* NOČNÍ ROZHOVOR. Přel. M. Inževatkin. Kč 3·60.
Bazin: SNATEK SLEČNY GIMELOVÉ. Přel. V. Vaněčková. 8°. Str. 84. Kč 6·—.
Dančenko: ZPOVĚĎ ŽENY. Román. Kč 12·—; Váz. Kč 16·—.
L'Ermite: PŘEČTĚTE SI TO . . . Přeložil J. Rozmahel. 8°. Kč 9·—; kart. Kč 12·—.
Forťel: ODPADLÍK. Str. 148. Kč. 10·—; y plát. Kč 14·—.
Gorkij: LÉTO, Přel. M. Inževatkin. Str. 148. Kč 6·80.
Háj: K. DARÍŠ. Román. Str. 252. Kč 15·—; váz Kč 19·—.
Háj: POZDĚ. Román. Kč 10·—; váz. Kč 14·—.
Háj: PŘÍŠEL ŽIVOT. Román. Kč 12·—; váz. Kč 16.
Leskov: LEV STARCE GERASINA A JINÉ. Str. 204. Kč 9·—.
Maščekij: V OHNI. Přel. M. Inževatkin. Str. 88. Kč 4·80.
Meško: NAŠ ŽIVOT. Přel. A. Horsák. Ilustr. Kč 15.
Sick: Z OVZDUŠÍ KLÁŠTERNÍHO. Přel. O. S. Vetti. Str. 176. Kč 10·—.

Knihy pro děti.

- Hoffmann:* ZE ZÁTIŠÍ ŽIVOTA. Ilustr. 8°. Str. 44. Kč 3·—.
Meško: MLADÝM SRDCÍM. Ilustr. Str. 250; váz. Kč 25·—, v plát. 35·—, na japonsku a v kůži se zl. ořizkou Kč 125·—.
Meško: VLK KAJÍČNÍK A JINÉ PŘÍBĚHY. Str. 196. Kč 9·—, váz. Kč 13·—.
Směšná: POHÁDKY LETNÍCH NOCÍ. Str. 86. Kč 6·—, váz. 10·—.

Knihy pro dívky:

- Vlasáková:* PŘESPOLNÍ DĚTI. Str. 192. Kč 12·—; váz. Kč 16·—

Speciální díla:

- Fouard:* ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA. Stran 520. Kč 24·—, v plátně váz, Kč 34·—, v kůži, zlatá ořizka Kč 68·—.

Knihy křesťanské eugeniky:

- Schilgen:* MLADÍ HRDINOVÉ. Str. 164. Kč 9·—, váz. Kč 13·—.
Schilgen: TY A ONA. Str. 160. Kč 13·—, váz. Kč 17·—.
Schilgen: VE SLUŽBÁCH STVOŘITELOVÝCH. Str. 170. Kč 5·—, lepší vydání Kč 7·—.
Urban: NA CESTU ŽIVOTEM. Kytka mravních naučení pro dívky. Kč 12·—.

Knihy humoru:

- Hladnovský:* ZASTAVENÝ HEREC. Str. 98. Kč 6·—.
Kašpar: NA BŘEHU ŘEKY. Str. 92. Kč 7·—.

Všecky zde uvedené knihy dodá Váš knihkupec aneb nakladatelství JOSEFA BIRNBAUMA v Brtnici na Moravě.